



H. Norli
Mosseveien 67
Oslo

Løssalgsspris 25 øre

Nr. 11
Mandag 27. juni 1949

OPPROP TIL DET NORSKE FOLK!

Vær med å verne grunnloven, utbrede kjennskapet til vårt syn på rettsoppgjøret, arbeide for snarlig løslatelse av alle politiske fanger og arbeide for en forsoning

«En farlig mann»

I sitt vitnemål i saka mot rektor Hoel uttalte prof. Schjelderup at Hoel var en farlig mann, han var NS's mann og «tyskernes mann».

Men var han det? Bar han seg slik ad at en slik karakteristikk passer på ham? Gikk han NS's og tyskernes ærender?

Ingen ting framkom under saksbehandlingen som påvirket den mening. Og heller ikke Schjelderup nevnte dome på det. Tvert i mot kunne de lovlige myndigheter ved Universitetet, dekanene, bevitne at Hoel hele tiden arbeidet i beste forståelse med dem og vernet om Universitetets interesser så langt råd var og hjalp studenter som var kommet i knipe.

Likevel påstår Schjelderup at Hoel var en farlig mann, tyskernes mann og NS's mann! Det er trist å se en mann med tittel av professor slenge ut en slik påstand. Det ligger noe bak her, og det er vel bl. a. Aula-brannen og de følger den fikk. Herr Schjelderup kjenner kanskje nærmere til det galmannsverket. Det er innlysende at den vesle klikken av studenter som satte Aula-brannen i scene, ikke gjorde det på eget initiativ, men etter oppdrag bl. a. fra en klikk innen Universitetet. Der var nemlig to motstandsfraksjoner — en som fulgte en sindig motstandslinje, dekanene — og en annen, med herr Schjelderup i spissen, som ville følge en motstandslinje som ikke tok — til represalier fra tyskernes side.

Hva førte så Aula-brannen til? Jo, at Universitetet ble stengt og en mengde studenter arrestert og mange av dem sendt til Tyskland der flere døde. Det var følgene.

Til skade for Tyskland eller tyskerne, eller noen hjelp for Vestmaktene, ble ikke brannen i Aulaen, og det kunne vel heller ikke opphavsmennene til brannen tenkt seg. Det de tenkte — og resonnementet falt helt i tråd med Schjelderups — var at Universitetet måtte komme i skuddlinjen, for

Pressen har i det siste kommet med en rekke tendensiøse meddelelser om det arbeid som er tatt opp over hele landet for å få en revisjon av rettsoppgjøret, og vi ønsker derfor å komme med følgende redegjørelse:

Rettsoppgjøret mot NS-folkene har nå pågått i fire samfulle år, og ennå er det mange som ikke har fått sin sak oppgjort. Imens sitter der ca. 1200 kvinner og menn i fengslene og i de politiske fangeleirene, — fra unge piker og gutter til kvinner og menn i oldingalderen, — med straffetid opptil livstid. Mange venter også på å bli satt inn for å sone restpåk straff, og mange venter ennå på å få sin sak opp for retten. — Skal man dømme etter dette, vil der gå mange år før de direkte følger av rettsoppgjøret er overvunnet.

For å bøte på de verste skadevirkninger som rettsoppgjøret har påført vårt folk og land, har vi dannet et Samhold av individuelt samarbeidende personer uten noen form av forening eller organisasjon med derav følgende rettigheter og forpliktelser og uten noe medlemskap.

Vi er frie, tenkende nordmenn, som vil søke å vekke våre myndigheters samvittighet for den urett, som etter vår mening er begått mot titusener nordmenn, — folk som har ment å tjene sitt land på beste måte. Vi vil derved søke å bøte på den sterke splittelse innen vårt folk, en splittelse, som er blitt en samfunnsulykke og som truer med å bli det for menneskealdre framover.

Formålet med vårt Samhold er:

- 1) Vern om Grunnloven og menneskerettene, for derved å bane veien for fredelig forståelse og samarbeid både innad og utad.
- 2) Arbeide for å utbrede kjennskapet til vårt syn på rettsoppgjøret, dets opphav og følger, såvel for den enkelte som ble rammet av det, som for samfunnet, — for derved å søke på lovens grunn å oppnå en revisjon av rettsoppgjøret.
- 3) Arbeide for snarlig løslatelse av de politiske fanger, hjelp til tidligere NS-folk for å få dem inn i arbeidslivet som fullverdige borgere, og understøttelse av nødlidende NS-familier.
- 4) Økonomisk støtte til det av h.r.advokat Otto R. Rød opprettede rettskontor, som har til formål å gi ubemidlede, som er rammet av rettsoppgjøret, juridisk bistand.
- 5) Arbeide for en forsoning, så det hat som nå herjer vårt samfunnsliv, engang kan bli brakt til opphør.

studentene forholdt seg alt for passive, og rektor Hoel og dekanene ledet Universitetet slik at det seilte i forholdsvis smult vann. Det måtte gjøres noe, mente desperadoene, og så fant de på å sette ild på Aulaen!

Det minner stygt i sin meningsløshet om en liten flokk motstandsmenn i Rom som under krigen skjøt ned en 10—15 tyske soldater, en handling som tyskerne svarte på med å la skyte et par hundre helt uskyldige borgere —

en represalie som den vesle motstandsflokken burde ha regnet med. Slike utslag av motstand er vettløse og forbryterske.

At Aula-brannen var et vettløst tiltak går også fram av det at de nærmere omstendigheter ved den ikke skal klarlegges. Opphavsmennene er reddet og skamfulle.

En av dekanene, prof. Solberg, opplyste i sitt vitnemål i Hoel-saka at

Forts. side 12

I glasshus

Avisene rundt omkring i landet har tatt hardt fatt på den fatale drosjekonflikt i Oslo og dens skjebnesvangre følger, og den på «yrkes stolthet», som etter sigende skal være den unnskyldende beveggrunn til streiken. Jevnt over slutter avisene seg til advokat Sven Arntzens karakteristikk: «Dette er rettssamfunnets nederlag overfor et maktbud.» Og ære være dem for dette standpunkt.

Men — Norsk Presseforbunds hovedstyre har selv gitt uttrykk for den samme mentalitet som drosjesjåførene i en uttalelse, som ble offentliggjort 25.2.1948. I den heter det, at de som er dømt for sitt forhold under okkupasjonen ikke fyller de krav som må stilles til redaksjonelle medarbeidere i norsk presse.

Er ikke dette å kaste stein i glasshus? Er det ikke å sette seg som overdommer og vedta uttømmelsesbestemmelser?

Tilbake til arbeidslivet, skriver de så varmtfølede og samfunnsbekymret. Men likesom drosjesjåførene i Oslo legger de til: Ikke i vårt yrke!

!

I følge justisministerens uttalelser er det mer enn 500 landsvikere som har fått frihetsstraff på mer enn 8 år.

Er ikke bare dette tall et problem for vårt land? Kan virkelig Fattig Per Norge, som lever på Marshallhjelp og stadig synker dypere ned i gjeldsavhengighet til Amerika, framture i slik galskap, helt bortsett fra det rent russiske i å straffe politiske motstandere og alle deres tusener av pårørende på denne måte?

De som straffer unngår så allikevel ikke sin skjebne den dag den upartiske og usminkede historie skrives. Utad orienterer de seg i øyeblikket vestover, men innad driver de terror etter beste bolsjevikmønster. Det er som om Mot Dag-isten ikke kan frigjøre seg fra diktaturets psyke.

Husk å fornye abonnementet — Kvartalskifte 1. juli

Norges rettsstilling i okkupasjonstiden

Av Høyesterettsadvokat Gustav Heber

I okkupasjonstiden var all norsk statsmyndighet suspendert på det okkuperte område.

Folkeretten henla all statsmyndighet innen dette område til okkupasjonsmakten. Folkeretten har funnet dette så selvfølgelig at den ikke engang har funnet det nødvendig å si det i en hovedsetning, men sier det ganske en passant i en bisetning. Det som jeg her har kalt statsmyndighet, heter i Haag-konvensjonen: «L'autorité du pouvoir légal», og det er den som i sin helhet går over til okkupasjonsmakten.

Når nå Folkeretten henlegger statsmyndigheten til okkupasjonsmakten og gjør denne til den eneste lovlige øvrighet på det okkuperte territorium i okkupasjonstiden, så vil det sees, at det er folkerettsstridig av norske statsmyndigheter og enhver annen forøvrig å ville forsøke å drive lovgivende virksomhet innen det okkuperte territorium i okkupasjonstiden. I en tvist herom mellom okkupasjonsmakten og landflyktige statsmakter ville Haagerdomstolen gi okkupasjonsmakten fullt medhold i, at den var eneste lovlige øvrighet på det okkuperte territorium i okkupasjonstiden, og at den, og kun den, hadde lovgivende myndighet der og da.

Det vil derfor sees, at all den provisoriske lovgivningsvirksomhet som den landflyktige regjering drev på med, er ikke alene en statsrettslig men også en folkerettslig uhyrlighet. Det den landflyktige regjering under denne virksomhet forlanger av det norske folk, er at det skal tjene samtidig to herrer. Greier ikke de nordmenn som i okkupasjonstiden er i fiendens vold, å balansere mellom disse to herrer og makthavere, trues de av begge og ikke minst av den landflyktige regjering med de strengeste straffe. Da okkupasjonen vel var over, kom emigrantregjeringen hjem for å etablere en alminnelig dommedag. Lik andre emigranter viste det seg at den intet hadde lert og intet glemt i sin utlendighet.

Da spartanerne etter slaget ved Levktra bad om våpenstilstand for å begrave sine døde og derigjennom erkjente seg beseiret, skulle etter lovene de overlevende ha mistet all borgerlig sære og derigjennom sin borgerrett, men spartanerne var så kloke, at de for denne gang lot lovene sove. Vår emigrantregjering gikk til den motsatte ytterlighet og skjerpde gjennom alle mulige og tenkelige juridiske branspring, de love vi hadde fra før, og der hvor ikke disse strakk til, laget den for syvedet nye lover og ga dem tilbakevirkende kraft. Da den med rette fant det merkelig tvilsomt at den kunne vente at minst 7 mann i en jury skulle domme så mange

skyldige som den ønsket, avskaffet den uten videre det frihetsvern som juryen alltid har vært. Likeså avskaffet den spørsmålstillingen, der tvinger lagretten til å gi klare svar på klare spørsmål, og videre avskaffelse av den av forsvaret kontrollerte rettsbehandling fra lagmannens side. Alt dette fant den nødvendig for å få så mange dømt som mulig, hvilket synes å ha vært dens høyeste ideal, mens rettenkende mennesker ellers pleier å være glad hver gang noen tiltalt blir frifunnet, og hver gang man har sett seg i stand til å unnlate å belegge et forhold med straff. Ti straff er alltid et onde, som det er all grunn til å unnlate overalt hvor man anstendigvis kan gjøre det. Den danske regjering, som selv hadde fått føle over 4 års okkupasjon på kroppen, har kunnet lære den norske emigrantregjering hva på dette område ville ha vært klok politikk, men den synes her å ha vært ganske uimottakelig for sund fornuft og klokskap. Hadde den som den danske regjering fått føle okkupasjonen på kroppen, i stedet for å leve høyt i utlandet på inntektene av den norske handelsflåte, hadde den muligens vært noe mere lærenem.

Til statsmyndigheten hører også påtalemyndigheten og påtaleretten. Heller ikke den kan utøves av to vidt forskjellige herrer, som ligger i krig med hverandre. Påtaleretten i et okkupert territorium vil normalt i sin helhet ligge hos okkupasjonsmakten. Hva denne forbyr, der vil normalt også være forbudt der, og hva den tillater enten gjennom generelle lover eller forordninger eller gjennom uttrykkelige og stilltiende dispensasjoner fra formelt gyldige lover, vil normalt være tillatt der. Det eneste som gjør noen innskrenkning heri er folkeretten. Den plikter nemlig såvel okkupasjonsmakten som den landflyktige regjering å respektere.

Like overfor alt hva folket på det okkuperte territorium har foretatt seg i okkupasjonstiden og som ikke måtte stride mot folkeretten, har derfor ikke en hjemvendende emigrantregjering noen påtalerett. Dette er en innsigelse som synes helt å være blitt oversett fra forsvarets side, spesielt i de såkalte profittsaker. Den eneste lovlige reaksjon mot disse er drastisk beskatning.

På meg som gammel jurist virker dette såkalte rettsoppgjør og hva derunder er blitt dømt som et eneste juridisk kaos. Alle gamle grunnfestede rettsbegreper synes plutselig å være blitt satt helt på hodet. Hva som før var god latin på berget, er nå blitt villfarelser og omvendt. De folk, som har fått dette i stand og senere har styrt og styrt med det, må etter mitt skjønn ha en overmåte

Menneskene og menneskerettene

Hvorfor ikke en klar og enkel løsning?

Da «8. Mai» i sine to første nummere i år offentliggjorde ordlyden av erklæringen om menneskerettene, som ble vedtatt på De forente nasjoners generalmøte i Paris i desember 1948, vakte det håp og forundring hos mange. For det første spurte mange interesserte, hvorfor denne erklæring ikke fikk en utstrakt publicitet herhjemme all den stund at vårt land hadde vært med på å vedta den i Paris, og for det annet ventet mange fortvilte mennesker at det nu endelig engang skulle bli rettferdighet å oppnå for individet, når det gjaldt de fundamentale rettigheter.

Vi gikk av fullt hjerte inn for de ideelle bestrebelsene, som ligger til grunn for de vedtatte rettigheter og vi vil av all vår evne kjempe for å gjøre dem kjent blant menigmann, som nu for tiden holdes utenfor i alle spørsmål som angår folkets stilling i det internasjonale fellesskap. Men vi er forberedt på at der er mange skjær i sjøen, og derfor følger vi også med interesse hva der på andre kanter sies om denne sak. Til utdypning av forståelsen i disse ømfintlige spørsmål skal vi i dag gjengi et diskusjonsinnlegg i det danske blad «Information» av cand. jur. Erling Bindselev, som uhemmet skjærer gjennom vrøvl:

Opprettelsen av menneskerettighetene angår hele menneskeheten. Det er et internasjonalt anliggende. Dette

synspunkt anerkjentes ved opprettelsen av Nürnberg-domstolen, ettersom den i sine statutter bl. a. fikk kompetense til å domme i saker om forbrytelser mot menneskeheten. Menneskerettighetenes internasjonale karakter understrekes atter, da De forente nasjoner på generalforsamlingen i Paris i desember 1948 vedtok en menneskerettighetenes erklæring. Den ytterste konsekvens av dette er naturligvis at det angår enhver av oss, hvis et menneske av hvilken rase, kjønn, nasjonalitet, språk eller politisk oppfatning han enn måtte være, berøves sine fundamentale rettigheter.

Det angår oss, hvis en politisk fange i Russland underkastes tortur, hvis en amerikansk neger blir lynsjet, hvis en spansk jordbesitter berøves sin eiendom, fordi han er Franco-uvennlig. Men verdenssamfunnet er beklageligvis ennå innrettet således at det ikke vedkommer en stat hva en annen stat foretar med sine borgere. En stat har kun myndighet innenfor sine egne grenser. Vi kan med rette harmes over vold, tortur og rettsløshet i Spania, Sovjet eller U.S.A., men disse stater har støtte i folkeretten, når de sier: det raker ikke dere.

Det er derfor noe av en farseforestilling at man i De forente nasjoners plenarforsamling går inn for en beskyttelse av det enkelte menneske, når man vet at organisasjonen De forente nasjoner, slik som den er oppbygget, ingen myndighet har til å påse overholdelsen av en konvensjon om menneskerettighetene, hvis en slik konvensjon skulle bli vedtatt og ratifisert.

Det forekommer meg av utpreget liten betydning at en rekke mere eller mindre svakt utformede prinsipper slås fast i en deklarasjon som den nevnte, hvis man derigjennom tror å kunne øke respekten for mennesket. Med de diamentralt motsatte oppfatninger av disse rettigheter som eksterer i øst og vest, til tross for at de samme glosser brukes i begge leire, er det klart at det vil være generasjoner innen ensartet prinsipper har vunnet hevd jorden over.

Jeg er bange for at det til den tid vil være av mindre betydning hva man i dag mener om menneskets rettigheter.

Først gjennom skapelsen av en tilstrekkelig sterk internasjonal organisasjon — en verdensføderasjon — har man håp om å frelse verden fra en tredje verdenskrig og dernest, når dette er skjedd, gjennom en internasjonal menneskerettighetslov, som tolkes av en internasjonal domsmyndighet hvis dommer kan tvangsfullbyrdes, å garantere overholdelsen av menneskerettighetene, samtidig med at der etterhånden gjennom domspraksis skapes en ensartet forståelse av dem.

Hvorfor er det mennesket så megalomant å gripe til en klar og enkel løsning?

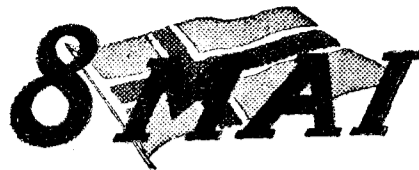
TRYKKSAKER

Alle slags forretningsstrykksaker utføres fagmessig til konkurrerende priser. Hurtig levering.

Øvre Romarikes trykkeri
Arnes — Kongsvingerbanen

Oslo 12-6 1949.

Gustav Heber.



Redaktør og utgiver
NILS VIKDAL
Kristiansund N. Box 41
Telefon 1330

Bladet utkommer 2 ganger i mnd.

Abonnementspris
kr. 3,00 pr. kvartal.

De røde og de svarte ulvene

Som den eneste av Atlanterhavspaktens stater stemte Norge mot Spanias opptagelse som medlem i F.N. Hva mener så «8. Mai» om dette, spør flere av våre lesere. Vi finner ingen grunn til å unnlate å svare, slik som mange og store stater unnlot å stemme i F.N. for å holde alle muligheter åpne.

Vi er ikke noen forsvarer av Franco-styret og dets metoder. Vi er avgjort motstander av et hvert diktatur — også det som for tiden herjer vårt eget land. Men vi er etter hvert blitt henvisst til å se på realitetene i stedet for å fatte beslutninger bygget på haltende fordommer. Og her skal vi se på noen av dem.

Blant orienterte utenrikspolitikkere står det klart, at hvis Franco blir styrtet, vil rød terror bli resultatet, og det vet Spania fra før av hva det betyr. Ja, vi våger å ta et så aktuelt sammenlikningsgrunnlag, at Franco har den samme betydning i Spania som engleanderne hadde i India, og at orgier av hat og myrderier ville bli resultatet av hans fall i dag. Av to onder velger man så det minste.

Når så F.N. med sine mange forunderlige regler kan holde Spania utenfor i kraft av at det må to tredjedels flertall til for en innmeldelse og at det står enhver fritt å unnlate å stemme — vi kaller det å gå i gården når det gjelder vårt hjemlige storting — er det klart at jernteppefolket kan holde enhver uvenn utenfor.

Men dettes medløpere må ikke påstå, at de stemmer mot for å verge demokratiets sak uten å vise samme omhu, når det er tale om de ulykkelige millioner øst for jernteppet, for hvem frihet og folkestyre er bare ord uten innhold. De bolde nordmenn demonstrere mot Spania, men er forunderlig tause, når flyktningene fra øst forteller om sine lidelser. Tenk på de baltiske staters tragedie, tenk på terroren i det ulykkelige Tsjekko-Slovakia på Polens sønderlemmelse og slavekår, på millioner av politiske fanger i Sovjet-paradis. Ikke et ord blir sagt, men Norge stemmer med dem mot en vestorientert stat, som i kraft av et medlemskap i F.N. kunne ha muligheter for et friere styre. Den slags er oppriktig talt å dyrke dårlig selskap.

Og så den praktiske side. Det

Granskingen av Martha Steinsviks bok blir ubehagelig for hjemmefronten

Hjemmefront-torturisten Arne Austad idømt 8 måneders fengsel ! Bamble herredsrett

Søkes de mest graverende ting hemmeligholdt for publikum?

I følge dagspressen er en hjemmefrontmann, Arne Austad, ved Bamble herredsrett blitt idømt 8 måneders fengsel, fordi han skal ha drevet gymnastikkøvelser i en kamerats nærvær med en kvinnelig fange i fangeleiren i Langesund natten til 11. mai 1945.

Saken kom opp ved at Trygve Gundersen i sin tid sendte en rapport om begivenheten til Martha Steinsvik. Fru Steinsvik tok rapporten inn i sin bok «Frimodige ytringer». Da så fru Steinsviks bok kom under gransking av dagens maktbævere, som var av den mening at fruen for med slarv og løgn, kom også denne historie fram i lyset.

Etter lange overveielser besluttet riksadvokaten å reise sak mot hjemmefrontmannen fordi almenne hensyn krevet det. Tiltalen lød på trusler og ikke på legemsfor nærmelser!

Gymnastikkøvelser har sikkert vært drevet med fanger i de fleste fangeleirer i Norge etter frigjøringen. Således underholdt direktør Gleditsch sommeren 1945 sine kvinnelige gjester på Næbu, med å la dem se hvordan fangene drev gymnastikk med maskingevær i ryggen. De kvin-

skal god råd til å hevde prinsipper uten å tenke på følgene. Resultatet av Norges stemme mot Spania er, at handelsforhandlingene mellom de to land er utsatt på ubestemt tid. For Spania spiller det liten rolle, men for oss, hvor parolen er: eksportere eller gå under i Marshallhjelpens favn tak, kan det ha sin interesse å nevne at Farøyene sender klippfisk for 20 mill. kroner til Spania, Danmark for et liknende beløp i landbruksvarer. Vel, kan de styrende her hjemme svare, vi vil ikke handle med diktaturstater. Men da må vi ta konsekvensen og si nei til handelsavtaler med alle land, hvis regeringsform mishager oss. Og det skjer ikke. Det er således ingen konsekvens i norsk handels- og utenrikspolitikk, og derfor er v. dens motstander.

Norge er så kjekk så! Men glem ikke tomatene, da Oslos husmødre reiste seg mot de hjemlige tyranner og tok seg tilrette. Det var et sviende nederlag for regjeringen og det statsbærende parti, og det vil de nok helst glemme.

Vi tror at den riktige konklusjon bør være: Enten får vi gå konsekvent mot alle diktaturstater og ta følgene av det uten å kny, eller så får vi opptre likt og stryke både de røde og svarte ulvene etter hårene. Den nåværende dans på fandens bakstefjæl ender i hvertfall i ulykken før eller senere.

nelige gjestene stod og lo, mens fangene stupte av overanstrengelse. Dette kan bevitnes av hundrede fanger.

Hjemmefronttorturisten Arne Austad fikk 8 måneder. Dommen står på en måte ikke i forhold til tidligere avsagte dommer, hvor tiltalene har lydd på atskillig verre ting enn hva Austad var tiltalt for.

Det er derfor all grunn til å spørre: Er det riktig at Arne

Austad har drevet noe helt annet enn gymnastikk med sin kvinnelige fange, og at det dokument som bekrefter dette, var så grovt at en ikke turde lese det opp i retten?

Er det riktig at kun administratør, aktor og forsvarer fikk se etterforskerens rapport?

Når Austad fikk 8 måneders fengsel — er det nesten grunn til å tro at det må ligge noe mere til grunn enn bare «trusler».

Vær med på å hedre Knut Hamsun på hans 90 års dag

Vår store dikter Knut Hamsun fyller 90 år den 4. august.

Like overfor det norske folk har dagens maktbævere søkt å gi utseende av at Hamsun ikke lenger eksisterer blant de levendes tall. Således kunne landets kirke- og undervisningsminister få seg til å si, at ved Sigrid Undsets død var også den siste norske nobelpristaker gått bort. En kan kanskje ikke vente noe annet av en mann som representerer det parti som har satt i gang den store forfølgelse mot egne landsmenn — og som Knut Hamsun også er rammet av.

Knut Hamsun lever! Men han



Det heter så smukt for å berolige massene, som nå begynner å bli utålmodige, at når et NS-medlem har gjort opp sin sak, skal det opptas i samfunnet igjen. Ingen har rett til å illegge straff på egen hånd. Men staten er imidlertid den første til å bryte denne regel ved å straffe på pungen, og vi tror å vite at det skjer uten at stortinget kjenner til det, og ut fra den tankegang at NS-folkene i hvert fall ikke våger å mukke. Eller hva sier De til følgende uttalelse av Det kgl. finansdepartement:

«Da N. N. er dømt fra sin tidligere stilling i staten på grunn av landssvik, finner departementet i samsvar med vanlig praksis ikke å kunne samtykke i at vedkommende får medregnet tidligere tjeneste ved nyansettelse.»

Vi stiller dette opp mot en rundskrivelse fra det selvsamme departement av 6.7.48, hvorefter departementet kan tilstå anteciperede alderstillegg ved ansettelse av tjenestemenn med tidligere praksis fra kommunene, andre offentlige institusjoner eller når forøvrig særlige grunner tillater det. Men når det gjelder NS-folkene, så

lever ikke under de vilkår han hadde fortjent. Men maktbæverne får ta skylden for det. Vi føler oss imidlertid forvisset om at en dag må synden mot Hamsun og så sones.

Den 4. august fyller denne gigant innen litteraturens verden 90 år.

Denne dag bør bli en høytidsdag for alle oss som elsker og ærer Knut Hamsun. Og derfor sender vi en appell til alle om å være med å sende ham en hilsen. Det skal ikke være noen stor, kostbar gave. Det skal bare være en av hjertet ment hilsen til ham vi setter så høyt.

Vi henvender oss ikke til noen bestemt i denne anledning, men vi oppfordrer kvinner og menn rundt det hele land til å være med.

Vi ber derfor om, at en eller flere i alle landets kommuner lager til lister og går fra hus til hus og samler inn navnene på de som vil være med på en hilsende adresse. Det må være fullt navn, stilling og adresse. Hver underskriver betaler 1 krone.

Når dette er gjort, sendes oppgjør og navnlistene inn til «8. Mai»s ekspedisjon.

Alle som kan må være med å sende vår store og ennå levende Knut Hamsun en hilsen på hans 90-årsdag.

skal de fortøyes til sin dødsdag. Staten vil altså medvirke til at der skal være en pariakaste her i landet. Og eksemplet smitter — ikke minst blant dem, som politisk nøytrale så sitt snitt til å tjene gode tyskerpenget under okkupasjonen og som av den grunn er ekstra gode patrioter i dag. Er det så noe å undres på, at man mer og mer ser på staten som en tyrann, og at ordet «patriot» har fått en injurierende undertone?

Husk kontingenten

GI OSS BARABBAS FRI!

Mordere under myndighetens beskyttelse

Dr. Johan Scharffenberg kaldes en landeplage av en A-partimann i odelstinget

Hjemmefrontmennesenes dobbeltmord ved Skrikerudtjernet, «Gulostens» drap på to våpenløse tyske krigsfanger i Vadheim 3.7.45 og Tysklandssoldatenes mord på svartebørshandleren i Braunschweig hører til de skampletter som Norge aldri kan vaske vekk. Men det skal helst ikke tales om slike ugjerninger, på samme måte som taushetens og hemmeligholdelsens jernteppe er senket over berettelsene på Akershus og Kristiansten.

Imidlertid har den utrettelige sannhetssøker, overlege Johan Scharffenberg vakt røre i andedammen ved å sende en henstilling til odelstinget om, at de norske myndigheters framgangsmåte ved behandlingen av saken mot «Gulosten», Johannes Sigfrid Andersen, må bli nærmere undersøkt, eventuelt ved at forsvarsdepartementets sjef, statsråd Hauge stilles for krigsrett.

Denne henvendelse ble i odelstingets møte 2. juli besluttet oversendt til protokollkomiteen, og dermed er den nok lagt på is for lengere tid framover. Men betegnende for A-partiets mentalitet er det, at en av dets Østfold-representanter, Magnus Johansen, ikke kunne dy seg under sakens behandling, men først fastslo at stortinget forlenget hadde avgjort saken og at Scharffenberg nå begynte å bli en landeplage. — Den smidige og årvåkne odelstingspresident, Oksvik, skjønte at dette bar galt i vei og påtalte uttrykket, men — la han til — han kunne forstå at man irriterte seg over Scharffenberg! Dette sies altså i odelstinget om folkehelten fra 1945, bare fire år etter. — Ja, når det ikke lykkes å stoppe munnen på barn med en æresgasje, som han avsto, måtte der finnes andre utveier, og en av dem er æreskjellingen i odelstinget med betinget tilslutning av selveste presidenten.

Nei, gi oss Barabbas fri! Slik gikk det med hjemmefrontmennesene, som plyndret og myrdet de to arme jøder ved Skrikerudtjernet. De gikk fri ut av det norske rettslokale. Og for den feterte selskapsløve, «Gulosten» vedkommende er forholdet like kompromiterende, idet de tyske krigsfanger, som han myrdet, sto under britisk beskyttelse i og med at den tyske hær kapitulerte til de allierte makter, ikke til Norge, som jo ikke var i krig, — men som i dag gjerne vil påstå at vi har reddet hele verden. Dokumentene viser også at de britiske myndigheter anså saken

som seg vedkommende, men overlot den rettslige avgjørelse til de norske myndigheter — mot at en britisk offiser skulle følge forhandlingene i retten. Men saken, som forøvrig var fullt klarlagt, ble liggende ueksperdert i tre måneder og så har vel englenderne latt den gå i glemmeboken. Nå vil Scharffenberg vite hva sannheten er om denne merkelige framgangsmåte i en sak av internasjonal art, og derav kommer æreskjellingen i odelstinget fra en av regjeringspartiets representanter.

Men dette er ikke nok. Nå vil der også bli søkt om benådning for de Tysklandssoldater, som ble dømt for mordet på den tyske svartebørshandler i Braunschweig. Soldatene kamerater i 1. bataljon 481 har tatt initiativet og de har samlet en rekke underskrifter fra soldater, som gjorde tjeneste sammen med morderne. «Militær Orientering» skriver:

«Vårt samfunn har markert sitt prinsipielle syn på forbrytelsen ved å dømme strengt, ved at den offentlige påtalemyndighet anket dommen og at høyesterett skjerpet dommen ytterligere. Nå er det på tide at samfunnet tar et initiativ for å få soldatene benådet. Selv i det strengeste retts-samfunn finnes det menneskelige og samfunnsmessige syn som veier tyngre enn straffelovens paragrafer.»

Ja, vi har intet mot benådningen i og for seg, men der sitter over 1800 NS-folk rundt omkring i fengsler og nedverdiggende fangeleirer, som venter på å bli behandlet ut fra «et menneskelig og samfunnsmessig syn», og de bør gå foran morderne og røvere. Nå er det ikke først Barabbas, men de fullverdige norske borgere som har krav på en fair behandling etter de mange forfølgelsesens år.

Det store oppgjør

Storinkvisitoren meddeler:

Når hele oppgjøret er ferdig, regner vi med at vi har hatt 93,500 saker til behandling. 91,000 saker var avgjort pr. 1. januar. Av de 2500 saker som stod igjen, antar jeg at de fleste nu er unnagjort. 50,000 personer har fått straff i en eller annen form. 2400 er dømt ved lagmannsrett og 18,500 ved herreds- og byrett. 3100 personer har vedtatt forelegg med frihetsstraff og 25,200 med bøter og rettighetstap. For resten — 41,000 personer — er saken henlagt eller påtale unnlatt.

Prestepolitikk.

Av Johan Havaas

Biskop Wobert Krohn-Hansen har skrevet en bok som han kaller: «Den brente jord. Dagboksoppteget fra krigen og kirkekampen i Nord-Norge.» (Aschehoug. 1945.)

At herr biskopen lite har forstått av det som heter inn under bokens hovedtittel kan han ikke klandres for. Men at dette velutrustede åndsmenneske ikke har villet ta hensyn til sin naturlige begrensning, men tvertimot har utnyttet sitt ubekjentskap til emnet til å bygge opp et hatskåft tankespinn omkring spredte fakta løst fra sin bakgrunn — det karakteriserer forfatteren mer enn handlingene.

Under behandlingen av Kirkekampen treffer vi derimot prelaten på hjemmehane. Likevel er han ingen god forsvarer. Han bruker — forekommer det meg — alle politikerens dialektiske knep for å overbevise oss om at kirkekampen var upolitisk. Leseren blir likevel, eller kanskje heller nettopp derfor, mer og mer overbevist om, at all denne politiske ferdighet ikke kan være nyttig. Leseren kjenner den dessuten tydelig igjen i de fragmentarisk gjengitte «illegale dokumenter» fra selve kirkekampen. Riktignok er det ikke spesifikk utenrikspolitikk, heller ikke innenrikspolitikk som har utløst kirkekampen, — men det er kirkepolitikk. Og det er prestepolitikk.

Boken har dessuten et slett jeg kan se, et avsnitt til, som ikke er angitt i bokens tittel og heller ikke skiller særskilt ut under bearbeidelsen av stoffet: Det er heretikk om nettopp denne bisp og bispinnen strålende moralske mot og intelligente rådsnarhet. Og deres «nasjonale» ertelyst overfor de daværende makthavere.

På side 102 er vi kommet så langt at vi i en eneste periode får lese kirkekampens hele offisielle motto. (Altså i 1941, må ikke forveksles med 1945 og senere!). Der står, mirabile dicta: «Det gikk visst slik med mange i vårt land — kanskje også ut over verden — at denne biskopenes aksjon åpnede folks øine for hvorledes kristendommen er selve rettsamfundets grunnlag, og kirken er rettens, sannhetens og godhetens talsmann.» — Er det ikke litt vemodig å lese om disse svundne tider? Burde ikke dette kirkekampens motto også vært Kirkenes? Når det så tydelig ikke har vært det etter 1945, så gir det etter min mening beviset for at kirkekampen var politisk! Var prestepolitikk! Slik som statskirkenes holdning til Nasjonal Samlings fhr. medlemmer er det idag.

Det er visst synd at vi ikke har «kirkekamp» stoff. Kirken kan legge sitt ansikt i sympatiske folder — når det trengs. Og det trengs nettopp når den kjemper for sin makt. Makt over sinnene og derigjennom makt over makthavere. — På side 158 i samme bok slutter også derfor en henvendelse til QUISLING fra sønnlige kristelige ledere og organisasjoner her i landet med disse menneskelige ord, og i skjønn harmoni med KRISTI kjærlighetsbud: «På samme vis for-mener vi i åstgunden vårt folk til

å avstå fra urett, vold og hat. Den som lever i hat og egger fram det onde (uthevet her), nedkaller GUDS dom over seg....» — Disse ord skulle Berggrav ha lest før han besluttet «Folkedommen over NS». — Men han, og andre prester, kan kanskje ennå redde litt for seg og sin kirke ved å lese dem nå! Det politiske øyeblikk skulle snart være inne. Presteskaptet må finne igjen sitt kristne ansikt, før altfor mange også utanfor NS's rekker får øynene opp og ser! Ellers taper de den siste rest av sin makt over sinnene i det hele folk. Og da taper den Norske Statskirke det den øyensynlig setter høyest av alle sine skatter «på jorden og i Himlen»: sin lettvektige popularitet og sin ordensbehengte sosiale rang — med samt godt avancement.

— — — Selvsagt bør en så stor bok ha noen innslag av solskinnberetninger og humor, og det har den også. På side 168 finner vi dette rørende, men noe maliciøse kapittel: «Prestenes økonomiske underhold ble ordnet på forunderlig vis. Ingen hadde kunnet tenke på forhånd, at alle prester som brøt med statens kirkestyre og nektet å motta embedsinntektene, skulle få sitt utkomme så ingen led nød. I en landsens finnmarksmenighet skjedde ved prestens embedsnedleggelse, at det ble en spontan ofring til presten. Det kom inn et firesifret beløp. Da presten ble forferdet over dette og talte med sin medhjelper, sa denne: Det skal presten ta med ro. De skal vite at det er lettere for oss nå å få en prest enn å få en gris.» — Ja-ja, «presterhold» ble visst svært alminnelig også.

På side 195 fortelles om prestenes avsperrede tilværelse på Helgøya i Mjøsa. Og så kommer den Mark Twainske humor. — men prestene hadde lært å ro — om enn på en annen måte enn nazistene — så noen total sperring ble det ikke.» — Jaså, Bisp! En annen måte sa De. Stemmer visst det. I de aller fleste dommer over «dandssvikere» pleier det å stå: «.... og han har fastholdt sitt medlemskap i partiet fram til frigjørningen.» Dårlig rodd altså!

— — — Kjære prester, dere som altså forlenget har lært å ro (etter noens mening endog bedre enn nazistene!) ta nå årene fram igjen — og ro for livet! Kirkens liv. Ro dere bort fra Berggravs angstbiteriske og feige «folkedom», ro det kristne kjærlighetsbud imøte — det bud som den norske kirkes prinsipp ikke kjente eller kjenner, ser det ut for. — Først da kan vi forstå disse bispeord i slutten av boken: «Men la oss se framover! Da er vi klar over oppgaven som venter på oss alle. Landet vårt skal gjenreises, og sammen vil vi bygge den brente jord.»

I dag, mine herrer statskirkeprester, er vi titusener i dette land som tror at disse ord har «dobbelt bunn». At der egentlig står: «Og sammen vil vi brenne denne jord, ved å hate og egge fram det onde.

Johan Havaas.

«For at I ikke skal dømmes»

Vi bør være ærlige og stå ved våre handlinger også når vi har forsert å være helter.

(Langeland: «Dømmer ikke —»)

Vi har delt vår omtale av O. H. Langelands bok «— for at I ikke skal dømmes», i to avsnitt og skal her beskjefte oss med annen del, som omhandler vår mentale og militære beredskap. Forfatteren innleder denne del med å si:

«Det har hendt ofte i historien at regjeringer og folk ikke har villet se at krigsfare truet. Når krigen så har vært over dem har man sagt: Dette kunne da ingen tenke seg. Ulykken kom som lyn fra klar himmel, o.s.v. Norge i 1940 var det mest utpregede eksempel på denne form for uvilje til å se selv den åpenlyse faren. Angrepet på Norge hadde praktisk talt vært kjent i mange dager. Men likevel undskyldte man seg med at ingen hadde kunnet tenke at dette skulle hende. For at vi skal kunne ta skrekk av den måte hvorpå vi dengang lukket øynene for faktum, skal jeg peke på noen få av de utallige tegn som gjennom mange år viste at vi gikk mot krig.»

Forfatteren gir så et overblikk fra 1932 fram til 8. april 1940, da katastrofen var over oss, uforberedt som vi var, og siterer så den fatale uttalelse av utenriksminister Koht i utenrikskomiteens møte samme dag:

«Men kunne vi då få litegrann utsetjing med at Tyskland gjorde noko mot Noreg, og kunne striden såleis verta førd utanfor norsk område, så trur eg det ville vera ei vinning og kanskje føra til at det ikkje vart lyst krig mot vårt land?»

Men da var tyske soldater allerede gått i land i Lillesand. Koht fikk ingen utsettelse, og, sier forfatteren, vi har heller ikke noen garanti for at vi ved neste korsvei skal få en utsettelse:

«Det er jo aldri mulig på forhånd å si hvilken dag krigen kommer, og av den grunn drives nå som så ofte før ønsketenkning. Man unnlater å ta de fulle konsekvenser av den farlige situasjon. Det kan visstnok fastslås som et sikkert utgangspunkt at verden aldri har sett en situasjon som den i dag som har funnet sin løsning uten krig. Hvis vi ser på den nyeste historie, så vil vi finne at ingen av de store kriger i dette århundre er kommet overraskende. De som har villet se realitetene har vært forberedt på krigen gjennom lengere tid før den brøt ut.»

Og utsiktene er ikke lyse. Vi må være klar over hva neste krig gjelder:

«De folk som nå kan vente å komme i kampf med diktaturstatene er forpliktet til å oppfatte sin situasjon omtrent som de folk oppfattet situasjonen som ble angrepet av hunner, mongoler eller tyrker for mange århundrer tilbake. De må gå ut fra at nå gjelder det ikke bare kamp om å flytte grenselinjen noen kilometer. Nå kan det bli

spørsmål om hele folk skal bli utryddet eller det kan bli spørsmål om at hele folk skal komme inn under et terrorvelde som er så fjernt fra deres livsform at et liv under disse forhold må synes verre enn døden.»

Nettopp i våre dager er det om å gjøre at den mentale innstilling er riktig: Kampevnen først og fremst. Forestillingen «Safety first» er farligere enn noengang før:

«I atombombens tidsalder må vi ikke hengi oss til noe passivt sikkerhetskrav. Vi må gjøre oss fortrolig med det faktum at liv kan gå tapt i uhyre utstrekning i de kampene som nå kan komme. Men vi bør vite at et folk med den rette mentale rustning i våre dager kan tåle store tap og enda leve og kjempe. Nettopp fordi vi har så mange hjelpemidler til å bekjempe de farer som til daglig truer liv og helbred, har vi anledning til å være optimister. Men mere enn noen gang er det nødvendig å innarbeide i folkets bevissthet at bare den som tør dø er skikket til å leve.»

Men, sier forfatteren, slik som i 1940 og årene etter, ønsker vi ikke å kjempe en gang til. Så forteller han om Milorg. og dens skjebne og legger til:

«Det er i høy grad på sin plass at vi i disse dager tenker tilbake og tenker nøye på situasjonen i disse dystre år, således at vår tilværelse ikke forblir en seg praktiske utslag. I dag er vi fremdeles i den situasjon, at la oss si 80 pst. av våre kampdyktige menn savner en skikkelig militær utdanning. Skulle noe galt skje i dag så ville vi altså fremdeles være i samme stilling som vi var i da ulykken kom i 1940. Dette bør vi tenke på. Vi bør tenke på det hver dag. Og vi bør gjøre det klart for oss selv om vi nå mener at vi skulle ha god samvittighet hvis ulykken var over oss i løpet av de nærmeste uker.»

Forfatteren gjennomgår vår mentale beredskap og fastslår at vi står dårlig rustet ved inngangen til atomkrigens tidsalder. Derfor må vi mobilisere vårt folks åndelige resurser. Så spør han:

«Har vi da en ledelse som er på høyde med denne situasjon?»

Mennene er tildels de samme som i 1940. Fremdeles driver vi og undskylder dem med at man ikke kunne forlange at de skulle klare de store påkjenninger som de ble utsatt for i april dagene.

Det virker komisk å stille de samme menn opp mot de påkjenninger som en ny krig vil by på. Nå må vi forlange at de menn som byr seg fram som ledere er forberedt på og villige til å ta påkjenningene.

I 1940 undskyldte vi oss med at vi ble overrasket. Dette er bare ynkelighet fra våre ledende menns side. Alle hadde visst at vi var i fare. Men våre ledere hadde ikke gidde gjøre noe for at vi skulle møte faren.

Når vi møter atombomben skal ingen kunne undskyldte seg med

at den kommer som en overraskelse.

Vi vet alle at faren for en atombombe er aktuell hva dag som helst.

Vi vet også at det er vår første plikt å ruste oss mentalt og materielt til å møte denne fare.

Ruster vi nå således at vi kan ha god samvittighet, når den store eksplosjon skjer?»

Slik spør forfatteren, og det står til oss selv å gi svaret. Men de som vakt skulle være, er mer opptatt med å straffe og forfølge dem som så faren også forrige gang, enn med å forberede folket på det som i dag synes uundgåelig. De tror kanskje allikevel med den forferdende naivist Halvdan

Koht, at vi skal kunne få en rimelig frist.

Vi skal ikke her komme inn på forfatterens redegjørelse for vår militære kampberedskap, men bare nevne at forsvarsminister Hauge har hatt en uhyggelig evne til å fordrive dyktige offiserer fra forsvarrets øverste ledelse. Han mangler total psykologisk sans og evne til å bedømme mennesker — og seg selv, og det fører til at vårt forsvar leker med skjebnen på en særdeles lettsindig måte. Dette og meget mer gjør forfatteren rede for og slutter sin bok således:

Forta side 11

Samfundspartiet og stortingsvalget

Åpenhjertet tale

O. B. Øye, Haugesund, skriver i et svar til «Stavangeren», 23. mai 1949, bl. a.:

«De har i Deres blad for tirsdag 10. mai en leder: «Hva vil Samfundspartiet?» — hvor De erklærer Dem enig i de fleste av våre synspunkter, men De beklager samtidig at vi har bestemt oss for å gå til valg som eget parti. Jeg kan betro Dem at vi har ikke gjort dette med lett hjerte; ja, vi kvir oss i den grad at det sikkert blir vanskelig å finne folk som er villige til å støtte seg. Når vi likevel har bestemt oss for dette, vil jeg gjerne

mer det av at utviklingen etter 1945 har gått i en slik retning at vi kan ikke lenger ta ansvaret for å tie. Samtlige partier har sviktet på det mest faretruende, særlig på det økonomiske og rettslige område, og dagspressen, med meget få unntakelser, har drevet en forfølgelse av uylkelige medmennesker som savner ethvert sidestykke. Hva synes De, herr redaktør, når for eksempel et helt folk, gjennom sine representanter, kaster seg over et enkelt lite menneske, fører ham ned på Akershus i nattens mulm og mørke og skyter ham? Dette gjøres ikke av en flokk banditter, men av våre høyeste myndigheter og med kongelig sanksjon. Vi sier dette strider mot Evangeliet. De kaller det praktisk politikk. Rettsvesenet i dagens Norge er blitt «forrådt av dem som vakt skulle være, ja, nettopp av dem». Når diktaturet kommer, får vi ikke lov å si dette; men så lenge vi ennå kan tale og skrive, plikter vi å si fra, og vi mener det bør protesteres også fra Stortingets talerstol, derfor har vi besluttet å gå til valg.»

«Der er en sammenheng, herr redaktør, mellom Marshallhjelp og Apakt, men våre politikere og hele dagspressen synes å være slått med blindhet, eller de må være gjenstand for en hemmelig makt som de ikke våger å protestere mot. Dette kommer også til syne på andre områder. Nyttig satt hele Stortinget og diskuterte hjemkallelsen av Tysklandsbrigaden som om det var noe de selv var herre over. De av oss som ser litt dypere på tingen, og som hadde lagt merke til det raseri hvormed det såkalte rettsoppgjør ble satt i gang, fryktet imidlertid for at vår regjering

i London hadde forpliktet seg mot enn de likte å fortelle folket. Nå visst dessverre det seg å være tilfelle. Forleden dag leste vi på første side i dagspressen: «Vestnaktene vil ikke tillate at våre styrker i Tyskland kollideres». På Deres spørsmål om hva vi vil, kan vi derfor svare: Vi vil at kortene skal legges på bordet! Vi vil ikke lenger finne oss i at en regjering skalter og valter med folkets resurser etter eget forgodtbefinnende, og når så følgene melder seg, flykter fra landet, eller redder seg ved å gi lover med tilbakevirkende kraft.»

Major Langelands

nye bok:

«For at I ikke skal dømmes» koster kr. 12,50 plus porto 65 øre og kan nå bestilles for omgående levering.

«8. Mai» eksp.



Utkommer 1. og 15. i hver måned. - Kr. 3.00 pr. kvartal.

Organ for revisjon av „rettsoppgjøret“.

Redaktør: N. Vikdal.

Alle henvendelser sendes

8. MAI

KRISTIANSUND N.

Box 41

Med saks gjennom dagspressen

«Berlingske Tidende» korrespondent ved FN skriver om forholdet til Spania:

«Der erfares nå også at den danske delegasjon har mottatt instruksjoner om å endre fra nei til blank. Norge står på denne måte helt isolert sammen med østblokken. Heravende norske sjøfarts- og handelskretser beklager bittert den holdning regjeringen Gerhardsen inntar i denne sak, idet Norge ved å stemme mot resolusjonen står i fare for å tape meget verdifulle markeder i hele den spansk-portugisisk-talende verden. Bevis for denne oppfatning mener de omtalte kretser å finne i den kjensgjerning at Franco nektet å underskrive den ellers ferdige handelstraktat med Danmark, da Madrid erfarte at Danmark gikk imot resolusjonen.»

AMNESTI

Østlandsposten (v) minner om lagmann Solems uttalelse om at den skjematisk og automatiske ordning med tap av statsborgerlige rettigheter for landssvikere ikke er berettiget og heller ikke formålstjenlig, og om en uttalelse av justisminister Gundersen i forbindelse med landssvikoppgjøret: «Nye problemer har reist seg etter hvert, og tidligere problemer ser vi bedre etter som vi når fram til nye synspunkter.»

«Det foreligger et forslag til amnesti. Storstilt er det ikke, men som grunnlag for et ordskifte i Stortinget burde det vel være brukbart. Enkelte aviser — blant dem Vårt Land — har etterlyst forslaget og spurt når saken kan ventes behandlet i Stortinget. Noe definitivt svar på dette spørsmålet er ennå ikke kommet.»

De nye synspunkter på den ikke formålstjenlige ordning er av så stor interesse at myndighetene ikke bør vente for lenge med å la dem komme til offentlighetens kunnskap. Saken bør ikke bli liggende i komité og departement lenger enn høyst nødvendig. Et stortingsvedtak bør være mulig i inneværende sesjon.»

I HUMANISMENS NAVN.

I Sør-Trøndelag er det o.r.saksfører Harald Smedal som har påtatt seg å hjelpe Erstatningsdirektoratet med å byrdne folk som er dømt av makt-haveres ulovlige lover. Det er etter vår mening en meget skitten jobb overrettssaksføreren har tatt på seg, men han om det.

I «Adresseavisen» 15.5.49 skriver H. F. E. om denne utsugervirksomhet bl. a.:

Adresseavisen gjenga lørdag et utdrag av en artikkel fra Dagbladet ang. fru generalkonsul Harsem, hvor bladet slutter med følgende klagefakk: «Staten taper da 40 000 kroner, hvis fru Harsem uten å bli dømt.» Uttalelsen demostrerer til fullt overmål hvor lite kjensskap avisen har til det den skriver om. Den som har litt rede på disse spørsmål, vet nemlig at ingen slipper unna Erstatningsdirektoratets grådige klør, selv om han skulle være så uheldig (eller kanskje rettferdig) å dø. I sannhetens interesse skal det sies at ikke alle direktoratets avdelinger er like hensynsløse, men de stakkarer hvis saker sorterer under den nidkjære avdeling Sør-Trøndelag, er i alle fall prisgitt sin skjebne. Her unnses man seg ikke en gang for å rane syke og gamle kvinner (uten enhver saklig forutsetning for å forstå det «gale» de har gjort) for deres surt sammensparte skillinger fra før krigen. Det er en mager trøst for den det går ut over at det skjer i humanismens og det misbrukte demokratis navn.

MOEN AVLIVER HAMSUN.

I motsetning til den svrige dagspressen — inntar Tønsberg Blad en noe

friere stilling, idet bladet en og annen gang kommer med enkelte sannheter.

I høve skreddermester, nåværende undervisningsminister, Lars Moens uttalelse i anledning Sigrud Undsets død skriver bladet:

I forbindelse med Sigrud Undsets død uttaler kirke- og undervisningsminister Lars Moen, under hvem litteraturen sorterer, til «Aftenposten»:

«Et stort og strålende menneske er borte, vår største dikter, den siste av dem med Nobelprisen.»

Det turde være en nyhet at Knut Hamsun er helt død.

Alek:

Frontkjemper Thorstein Olsen taler med Alek om kjødets gang

I det fromme håp at det kunne bli til oppbyggelse for menigheten, besøkte Alek en dag frontkjemper Thorstein Olsen av Ulleren sogn, der han stod med rødt og gult forkle om maven i en God Nordmanns villa og laget tomatsuppe a la KESSELSCHACHT med nudler fra okkupasjonsaktiva.

Ut av radioen strømmet nettopp statsminister Gerhardsens sarte og soignerte riksmål, som mante til fedrelandsk samhold i folket — rundt Atlanterhavet — hva nå alle viderekomne demokrater for tiden gjør. Og med denne tykke l i folket som er den aller siste levning av statsministerens gygne og opprørske ungdom i Birkelunden i klassekampens tegn.

Olsen, som minner litt om en yngre, snild storkobbe, skjenket oss en EXPORT-BEER (til innenlandsk bruk) og ble likesom bebudet:

Th. Olsen var i sin første ungdom med liv og sjel med i AUF, siden i Samorganisasjonen. Hans far var en stille arbeidsmann av den gamle skole og det var til sine foreldres milde sorg at Olsen med sine likesinnede fløy i gatene med røde faner og kjempet for A-partiets daværende revolusjonære syn på saker og ting, antimilitarisme, jaget quislinger på Youngstorvet og kastet litt stein på Erling Skjalgssøns gt. 26. — Olsen husker godt hvordan den unge og utvilsomt ærlige agitator Gerhardsen på møtene iblant streift de makter som han mente hindret arbeider-rørslas frammarsj — det «internasjonale frimureri» og en viss finansmakt fra Levi stamme. — Så kom «nazismen» med de samme melodier, forsåvidt, og Olsen traff en dag Gerhardsen etter den tyske provoserte besettelse av Norge, og etter stengningen av Frimurerlosjen. De møttes tilfeldig utenfor Stortinget.

Olsen spurte Gerhardsen om han trodde det gikk an å ta tyskarbeid. — Det er klart det går an, sa Gerhardsen. Videre sa han bl. a.: «En ting har nazistene gjort som er godt. Det er at de har stengt Frimurerlosjen.»

Men det er ikke dermed Olsens mening å legge noe graverende i munnen på en kjær broder, ja pioner, i ånden. Frontkjemper Thorstein Olsen har gjennom sine lidelser i den store krig og i den enda større «fred», som nok «demokratiet» allerede har tapt, be-

Under rettssaken mot den verdensberømte polarforsker Adolf Hoel, som i egenskap av prorektor verget Universitetet mot tyskerne under okkupasjonen, tørnet professorene ved det selv samme universitet sammen. Det var intet mindre enn to livssyn som møttes. De blinde fanatikeres ypperste representant var professor dr. Harald Schjelderup. I følge hans eget referat uttalte han i sitt vitneprova bl. a. følgende:

«Det var etter min mening ikke bare et spørsmål om taktikk som skilte mellom de to gruppene ved Universitetet under okkupasjonen. Det var noe dypere. Derfor ser vi også helt forskjellig på grunnlaget for denne saken mot Adolf Hoel. Etter én oppfatning syntes det å være det vesentlige å redde Universitetet gjennom krigen med minst mulig tap. Hvis en så slik på det, var det klart at Adolf Hoel var en utmerket mann for Universitetet. Og da blir det avgjørende viktig om han hjalp til å redde astrofysisk institutt, om han muligens hindret noen arrestasjoner eller hjalp noen ut av fengslet, om hvordan det var med suppen som det her i retten har vært tale om osv. Men det var også en annen oppfatning. Det var svært mange ved Universitetet som først og fremst var behersket av den enkle, fundamentale ting at vi var i krig. Derfor var det ikke avgjørende for den politikk Universitetet måtte føre under okkupasjonen å redde dette eller hint institutt eller denne eller hin professor eller skaffe suppe, men å delta aktivt som krigførende i den kampen vårt folk var blitt påtvunget. Nå er jo alt dette kommet oss merkelig langt på avstand. Og vi blir nesten flau, når vi minner om de store ordene vi brukte om det som dengang fylte oss: viljen til kompromissløs kamp for idealer uten hvilke vi ikke syntes livet var verd å leve, idealer som Universitetet hadde en særlig plikt til å verne om og som vi følte ble trått under fot. Men det var blodig alvor. Og vi mente de verdier det gjaldt betydde så meget på langt sikt at de var verd risikoen for å sette ikke bare det egne, men også andres liv og frihet på spill.»

Gerhardsen forekommer ham muligens sympatisk i solnedgangen nå over det frie Norge, som våre statsmenn later som de tror visse stormakter kan og vil forsvare som sin egen øyeste. Luden Hart skriver at Storbritannia i dag har 2 — to — kamperedde divisjoner, hvorav en i Nord-Afrika og en i Tyskland, og 1 — en — tankbrigade.

— — — Selvom Olsen har lest mer i livets bok enn i dem som finnes på UB, så vet han med Stefan Zweig, at den som har forsvoret seg til politikken tilhører ikke mere seg selv og må lyde andre lover enn sin naturs hellige bud — — (fra Maria Stuart).

Olsen forteller videre at parolen i AUF i årene før 29 var at det skulle nektes militærtjeneste. Etter 29 ble kursen lagt om: Gutta skulle nå ikke nekte, men bruke sitt opphold på ekserserplassene til antimilitær agitasjon blant rekruttene, samtidig som de skaffet seg ferdighet i våpenbruk selv. Dengang da Partiet var i opposisjon var åpenbart parti-interessene viktigere enn landets forsvar.

Olsen tjenestgjorde i 1929 på Trandum som rekrutt i Jegerkorpset under oberstløytnant Halvorsen. Kompanisjef var Ingv. Smith-Kielland. Einar Gerhardsen og Arnfinn Vik møtte opp utenfor leiren med agitatoriske skrifter og Olsen krøp ut gjennom innhengningen og mottok skriftene som han så spredte i leiren. For dette ble han arrestert tre ganger, forhørt av oberstløytnanten og av daværende løytnant Jørgen Bakke, Den norske Legions første sjef.

I dag er de daværende antiforsvarsmenn makt havere, og har — som man ser — tatt patent på nasjonal holdning. D.v.s. disse gode nordmenn er nesten ikke uenige om hvilken stormakt som skal styre Norge, mot den nye krig....

For tiden sitter hirdgutter og andre inne, bl. a. fordi de ikke alltid skal

(Forts. side 7.)

Det amerikaniserte demokrati i praksis

Den som finansierer det parti som vinner presidentvalget kan kreve stilling i regjeringen

Lu' Johnson fyte demokratenes valgkasse — og b'e forsvarsminister
Kongressen beslutter å granske hans disposisjoner som forsvarsminister

Den danske avis «Jyllands-Posten» er kanskje en av de best orienterte aviser i Skandinavia — når det gjelder foretelser som har funnet sted ute i verden.

Den 8.6.49 offentliggjør bladets New York-korrespondent en artikkel hvor han forteller hvorfor USA.s nåværende forsvarsminister heter Luis Johnson:

«I Amerika er det god skikk, at en mann som er i stand til å finansiere et partis valgkamp, kan kreve en viktig post innen regjeringen — hvis partiet vinner. I fjor sommer var det demokratiske parti på fallrepet. Partiet gikk mot sin oppløsning, idet noen av de største bidragsyterne hadde trukket seg tilbake. Mange av dem understøttet «rebellene» i sydstatene, som stilte opp egen kandidat mot Truman, og andre hadde gått over til Wallace.

Men i september dukket det plutselig opp en finansiell trollmann, som på amerikansk tid konsoliderte partiets finanser og til og med fikk bidragene til å strømme inn også etter valget. Trollmannens navn var Luis Johnson.»

Ved denne manns finansielle støtte klarte Truman å bli gjenvalgt og Johnson fikk velge den ministerstilling han ønsket innen regjeringen. Han valgte forsvarsministerposten.

Hans første embetshandling var å innstille arbeidet med byggingen av verdens største hangarskip, en koloss på 65 000 tonn. Og en uke etter at han hadde tatt plass på forsvarsministertaburetten, klarte han å løse det store stridsspørsmål om hvil-

ke flytyper USA først og fremst skulle bruke. Den 8. mai 1948 hadde de ansvarlige sjefer innen luftvåpenet avgitt sin innstilling til kongressen. De hadde anbefalt at flyvåpenet måtte ta i bruk som bombefly typene B 45, B 49, B 50, B 54. Flyvåpenet nevnte i sin innstilling intet om B 36 — «Den flygende festning». Den anses nemlig for å være for langsom, og har derfor ingen muligheter til å hamle opp mot de reaksjonsdrevne fly, av den typen man vet russerne eksperimenterer med. Og en ordre på 100 B 36 ble derfor annullert etter anbefaling av de ansvarlige ledere innen flyvåpenet.

Etter at den nye forsvarsminister tok til å stelle med sakene, omgjorde han annulleringen med et pennestøk, og så sluttet han en ny kjempekontrakt med Consolidated Vultee Aircraft som fabrikerer B 36. Denne beslutning møtte voldsom motstand innen de militære kretser og røre blant flyfabrikantene som Boeing, North American Northrop og Curtiss-Wright, som fikk annullert kontrakter på omlag 600 millioner dollars var fastslått.

I følge «Jyllands-Posten» har denne historie vakt pinlig oppmerksomhet — og bladet skriver:

«Selv om det er god amerikansk tradisjon at en politiker foretar visse transaksjoner, finner man i kongressen at det er gått for langt. Spesielt fester man seg ved en opplysning, som den republikanske kongressmann James E. van Zandt er kommet med, og som går ut på at en betydelig del av de penger, hvormed Johnson så

lettvindt fyllte sitt partis tomme kasse året før, er kommet fra Floyd Odium, en finansmann i New York, som i følge opplysninger av van Zandt kontrollerer aksjemajoriteten i Consolidated Vultee. En fester seg også ved to datoer, som ligger merkelig nær hverandre, nemlig: Den 10. september 1948 ble det meddelt av flyvåpenets ledelse og uten nærmere motivering, at kontrakten med Consolidated Vultee. En fester bombefly av typen B 36 ikke skulle skjæres ned til det halve som det var tatt beslutning om året før. Og den 13. september begynte Luis Johnson sitt arbeide med å skaffe penger til det demokratiske partis nasjonalkomite. Alt dette forekommer kongressmannen for påfallende til bare å være et tilfeldig sammen treff.

Den 31. mai i år besluttet kongressens forsvarskomite enstemmig å foreta en grundig undersøkelse av de omstendigheter, under hvilke flyvåpenets byggeprogram gjennomføres.»

Den amerikanske livsform er kanskje ennå ikke så formfullendt som de selv gir utseende av, og som mange — også her i Norge tror. Men de t er vel slik det amerikaniserte demokrati i virkeligheten er.

Frontkjemper —

Forts. fra 6. side.

ha tatt med silkehansker på provokatoriske «jössinger», men Olsen husker at slike metoder engang var godt norsk her i landet. Han og bl. a. Rolf Gerhardsen gikk engang, da det var streik hos Østbye-Hansen i Dovrehall-gården, løs på streikebryterne i firmaet og skaffet disse blå øyne og utslåtte tenner. Rolf Gerhardsen ble etter disse begivenheter ansatt i Østfold Arbeiderblad, sier Olsen.

Helhjertet og uten dådyrfornemmelser gikk Olsen fram i A-partiets kamplinj i de år. Siden satte han som frivillig frontkjemper livet inn for det besatte Norges interesser. Selvsagt etter at han hadde brukt sine to øyne og sett at Norge ikke faktisk og praktisk var i krig med Tyskland. Han som ikke har snust i loven visste altså mer om faktum og juss enn prof. Andenæs sier han vet i dag — på dette gebet...

Olsen fikk tre og et halvt års tvangsarbeid, fordi han ikke var professor i emigrant-juss. Han har den hele tid hatt fred i si nøjel, tross utståtte lidelser og opplevelser som kunne fylle en hel bok...

— — — Etter «frigjøringen» trefte Olsen i fengslet O. L., en frontkjemperbefalingsmann, som ved en anledning visstnok skulle ha talt mot frimureriet, hvilket er dumt. — O. L.

Harsem har fått alle sine papirer tilbake

Politeiet fikk som gave 3 dokumenter han ikke hadde bruk for

) For en tid siden kom Dagbladet gledesrående med meldingen om at nå skulle general-konsul Harsem i forhørsretten. Og den dagen retten fant sted hadde også Dagbladets folk innfunnet seg. Det var stort oppbud både av fotografer og journalister. Men det ble ikke annet å hale for sensasjonsrottene enn et bilde, idet saken ble holdt for lukkede dører, forøvrig etter protest fra Harsem. Men Dagbladet hadde ikke vært Dagbladet hvis det hadde nøyet seg med bare et bilde, og i mangel av et forvrent referat — slo det stort opp om at Harsem hadde rast i retten. Noe måtte da Dagbladet skrive.

For at våre lesere skal vite litt mere enn Dagbladets, om denne sak, kan vi meddele at politiet måtte levere herr Harsem alle de papirer som ble beslaglagt hos ham med unntakelse av 3 dokumenter (kopier av politirapporter), som Harsem frivillig lot politiet beholde. De dokumenter politiet på denne måten fikk hadde ingen forbindelse med Harsems bok «Utrolig men sant».

var tiltalt for dette. Olsen nevnte hva Gerhardsen hadde sagt til ham utenfor Stortinget, og tilbød seg å bevitne dette i retten, og han foreslo O. L. å be sin «forsvarer» at også G. ble innkalt som vitne. Så vidt Olsen husker ble dette forelagt L.s «forsvarer» som skulle ha svart at han ikke ville medvirke til en slik bevisførsel.

O. L. fikk 12 — tolv — år.

Han hørte nok ikke til dem som Hasselknippe i Verdens Gang kaller «soldater», for slike kan drepe et gammelt jødisk ektepar, røve dem og slenge likene i et tjern, og enda bli frifunnet av en norsk etterkrigs-lagmannsrett. «De var soldater», skriver Hasselknippe.

— — — Til slutt spør jeg Thorstein Olsen hva det kan komme av at hans tidligere røde kamerater synes å ha sviktet sin ungdoms idealer. — Du vet, de ser en annen utakt fra maktens topp enn fra opposisjonens dal. Det er kjødets gang eller THE WAY OF ALL FLESH, som det heter på nasjonalt ny-norsk, slutter frontkjemper Olsen med litt forhen-værende AUF i blikket.

AUF.

Fra Danmark

Som et ledd i resosialisering pågår det i disse dager, ifølge Nationaltidende, i finansdepartementet arbeid med å utforme en ordning hvoretter tjenestemenn som er dømt for unasjonalt holdning kan gjeninnntas i arbeid i statsadministrasjonen. Meningen er ikke bare å få i stand bedre forhold for de avskjedigede, men også for de degraderte. Derimot blir det ikke mulig uten riksdagsbeslutning å ordne pensjonsforholdene for disse personer.

Trygve Lie opptrer som en sovjet-russer,

Har brutt betingelsene for sitte høye embete

Trygve Lie, generalsekretæren i F. N., får døyе mange hårde ord i den del av den amerikanske presse, som ikke har sett seg blind på etterkrigsforbundet av seierherrene. Det er Heartspressen som fører an, og «San Francisco Examiner» er særlig hard i sin karakteristikk. Her hjemme har vi bare tid om annen hørt rykter om denne pressekampanjen, og så ensrettet som vår dagspresse er, kan vi heller ikke vente å få vite stort mere enn hva enkelte norskamerikanere tid om annet beretter i sine brev. Så hender det plutselig at «Verdens Gang» bringer en tegning fra San Franciscobladet med Trygve Lie hengende som en spellemann fra Stalins fingre. Tegningen fyller halve siden i det siterte blad og resten er opptatt av en lederartikkel med tittlen «Trygve Lie betaler sin gjeld». «Verdens Gang» gjengir i oversettelse følgende:

Hvordan kom Trygve Lie inn i FN? Lie var en norsk sosialist fra ytterste venstre fløy. Etter hva magasinet «Plain Talk» har kunnet berette — en framstilling som aldri er tilbakevist hverken av Lie eller noen annen — var han en mer eller midnre samarbeidsmann med Sovjet i den beryktede Trotsky-affæren og andre saker. Da FN ble skapt, hovedsakelig for amerikanske penger, nominerte Sovjet Trygve Lie som generalsekretær, og de andre ledende maktene ga sitt samtykke i følge sin daværende politikk å være snill mot Sovjet. Lie tok jobben, og så utnevnte han som sin nærmeste mann — og som sin stedfortreder under fravær — en viss Arcady Sobolev, en bolsjevik direkte fra Sovjet. — — —

Etter hva hele Trygves Lies opptreden i FN viser har han opptrådt som en sovjet-russer og har brutt betingelsene for sitt høye embete. Det er derfor FN's plikt å gi ham blank avskjed fra sin stilling.»

Usann propaganda i utlandet.

En bok som bygget på norske løgner i okkupasjonstiden.



the next day he stood behind the ruins of his school when enemy soldiers marched the teacher and the parson away. For when the enemy had ordered them to teach what they knew was wrong, they had refused. First the enemy took our food, and now they have taken our teachers."

Vi gjengir her en bladside fra en amerikansk billedbok for barn. Boken heter «Wings for Per» og er trykt og utgitt i New York, USA til jul i 1944.

Boken er i sin helhet et rystende eksempel på kynisk krigspropaganda, beregnet på å forgifte barnesinnet. Framstillingen i bilde og tekst er bygget på løgnpropagandaen på norsk gjennom engelsk radio i okkupasjonstiden.

Alle i Norge vet at hverken lærere eller prester ble pålagt å forkynne noe galt i okkupasjonstiden. Sannheten er også at hadde ikke okkupasjonsmakten skaffet oss brødkorn m. m., hadde

det norske folk vært prisgitt hungersnøden. — Skolehus ble aldri brent fordi det var skolehus.

Vi forstår ikke hvorfor det skal lyves på tyskerne.

Oversettelse:

«Den neste dag stod han bak ruinene av skolen sin da fiendsoldater førte bort læreren og presten. For når fienden hadde pålagt dem å lære hva de visste var galt, hadde de nektet. — «Først tok fienden maten vår, og nå har de tatt lærerne våre.»

Rra Canadas ledende ukeblad «Vinipeg Free Press» for 23. februar 1949 gjengir vi følgende bilde med tekst som i

oversettelse lyder:

«Den norske kongefamilies yndlingssønn den 12 år gamle Harald som i rett linje er kandidat til tronen. Harald er sønnesønn av Kronprins Olav.» Vi har tatt med ovenstående for å vise hva som i 1949 kan serveres som «godt stoff» fra Norge. Hverken bilde eller tekst er som våre lesere ser riktig. Vi skulle vente litt bedre kjennskap til det norske kongehus i det vennligsinnede Canada. Det påståes undertiden her hjemme at Canada var «vår allierte» i siste verdenskrig. De burde da i det minste kjenne litt bedre til vårt kongehus.



The Norwegian royal family's favorite son is 12-year old Harald who stands in the direct line for the throne. Harald is the grandson of Crown Prince Olaf.

Det minste ord.

Det har vært uttrykt tvil om verdien av A-pakt og vestorientering. En slik tvil er i seg selv uriktig, og det er til skade for de forfulgte og utstøtte at den gis uttrykk.

Utviklingen viser en stadig skjerpet kamp mellom grupper og partier og stater, og har utkrystallisert seg i motsetningsforholdet Øst—Vest. Denne utvikling fører med seg et stadig økende statsdiktatur, og hvis den får fortsette vil den — med eller uten krig — føre til enevælde og kulturforfall som i Romerrikets siste dage.

Som jeg har vist i boka TALAMA er den dypere årsak til denne utvikling en kulturkrise som skyldes at ferre mennesker har et idealistisk livssyn. Idealister blir sett på med mistillit av makthaverne overalt, fordi de hevder menneskerett og moralske lover og derfor alltid vil være en trusel mot en eneveldig stat.

Men selv om vi går ut fra at de ledende statsmenn i alle land bare er ledet av egeninteresse og maktbegjær er det slett ikke likegyldig for menneskeheten og idealistene hvem som vinner i maktkampen. I den vestlige verden er Sokrates' og Platons, Jesu og Goethes ånd ennå levende i store grupper i folkene. Selv et statsvelde ledet av et parti eller en liten gruppe menn vil ikke kunne bli så fullstendig totalitært som i Øst — der vil ennå være mulighet for en åndelig reformasjon og kulturfornyelse. Derfor bør alle tenkende mennesker og idealister foretrekke og virke for størst mulig samarbeid mellom Vestens folk.

Dette gjelder også for oss forfulgte og utstøtte — og der bør ikke være tvil om hvor vi står. Om vi enn ikke har noen tillit eller beundring for Vestens statsmenn, så er de tross alt **DET MINSTE ONDE**.

Arif M. Amble,
dr. filol. h. c.

Ukens kronikk:

Vi var dumme

Vi har i dag den fornøyelse å presentere for våre lesere følgende uttalelse:

I vår var det mange bra mennesker som våknet etter marerittet og sa til seg selv. Vi var dumme som har trodd på skremslene med Sovjet og kommunismen. Det er mange mindre bra mennesker som sier det samme nå i bitter anger. De får li sin straff for det. Men de konservative avisene hadde tutet dem ørene full i årevis og nazistene fortsatte. De var ikke sterke nok hverken i hodet eller av instinkt til å se det rette. At det var skremser og ikke argumenter. De tenkte ikke selv og ble drevet langt lengere enn de i grunnen sto.

Hvor er så denne uttalelse hentet fra? Jo, fra Dagbladets lederartikkel 4. oktober 1945, og overskriften er betegnende nok: «Vi var dumme».

Vi tror nok at Dagbladet kan

gjenta denne overskriften og gå i seg selv.

Når man kjenner Dagbladets blodtørstighet overfor NS-folkene og bladets eksistensielle menneskejakt, kan man vente seg litt av hvert, og alltid sier bladet i sin dømmesyke og selvopptatthet om det jagede vilt: «De var ikke sterke nok hverken i hodet eller av instinkt til å se det rette.» Men selv kan Dagbladet med sterkt opptrenet øvelse hugge sin buskede hale av og rope ut: Den var ikke min!

Det må være lenge siden at Dagbladet oppga kravet på sine leseres aktelse. Det har som en god spøk vært sagt, at Dagbladet gjerne selger sin svigermor på gaten for å oppnå øket opplag. Vi kan forstå årsakene til en slik spøks framkomst, og i hvert fall synes det å være klart, at bladet med hell spekulerer i sine leseres glemsomhet og turer fram i sin dårskap for 25 øre pr. nummer. K.

Den nye dag

Av Stein Sture

Det friske været som ble oss lovet, hvad ble det til? Et lummer luftdrag, et hysj, vær stille — et selsomt spill.

Fem år i pine og broderstrid, en hatformørket og djevlesk tid tok bratt nok slutt, men i seiersrusen gikk hele geisten av champagnebrusen. Og flau var smaken av dagens drikk, mens sten for brød var alt vi fikk.

Den nye dag skulle bli et virke for frihets sak over stat og kirke, et åndens friskvær for stor og liten, en forskningstid for umålt viten. —

Hvad ble det til? Et hysj, vær stille, et selsomt spill. Det ble ei plass for de frie ånder, i trelletrøyen vår livstrang vander. Det friske været ble lummer luft og hverdags matmålte snusfornuft.

Da Kristiansunds kommune kjøpte fiendtlig eiendom og kaldte det klisjeer

En usmakelig og ulovlig transaksjon av «patriotene»

Kristiansund, hvor man i likhet med de fleste andre norske byer fikk en rekke store patrioter i 1945, er foregått en ganske oppsiktsvekkende transaksjon i 1945. Saken er i korthet følgende:

I slutten av okkupasjonstiden var et større trykkeri beskjeftiget med trykkingen av en tysk bok med mange klisjeer. Freden kom og boken var ikke betalt. Tyskerne hadde et kinoapparat, men ikke penger. Kommunen hadde bruk for kinoapparatet og trykkeriet ville ha penger, som rimelig var.

Den nåværende statsråd Ulrik Olsen var ordfører og stor «patriot» sammen med viseordfører Guttelvik som nå er ordfører. Det hele ble gjort ganske enkelt. Kommunen tok den fiendtlige eiendom, kinoapparatet, og trykkeriet fikk utbetalingen.

Pengene ble utbetalt av kommunekassen over nyttår 1946. Og i regnskapet står det ganske troverdig: «Utbetalt for klisjeer kr. 7 100.—»

Det høres eventyrlig ut at Kristiansund kommune skulle kjøpe de tyske klisjeene. Men klisjeer betyr altså i Ulrik Olsens dobbelttungede munn kinoapparat.

Politi og hjemmefront fartet i 1945 rundt og hentet alt, selv den minste ting, som man antok var kjøpt av tyskerne i mai-dagene. Det ble overtatt som ulovlig bekommet.

Men hvordan stiller det seg med kinoapparatet som «de sto-

re» overtok? Gjelder loven bare for de små?

Og hva skal man si om «patriotene» som kjøpte tyske «klisjeer» for tusener av kroner? Og for offentlige midler.



Rektor Haas, edrup.

«Læreraksjonens sanne bakgrunn»

Et tidshilde

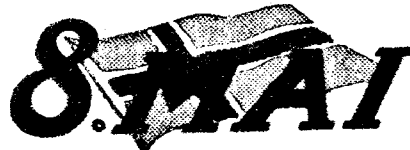
Boken er en sensasjonell dokumentasjon om begivenheter før og under læreraksjonen i 1942. Viser hvordan en truende unntagelsestilstand i landet ble avverget. At den pågående strafforfølgning mot en del av lærerstanden hviler på uholdbart grunnlag. Et historisk kildekrift av den største verdi for alle som vil vite sannheten.

Pris kr. 4.—

Nordmørspostens trykkeri, Kristiansund N.

Bruk sommerferien fornuftig!

Tegn abonnenter på:



Statenshavnen forlener seg at vi er godt rustet til en slagvåk krig.

SPANIA — U. S. A.

Den 8.6.48 ble følgende Reuter-telegram gjengitt i den norske dagspresse:

«General Franco vil kunn- gjøre viktige endringer i regjeringen sin før utgangen av denne måned, meddeler Daily Telegraphs korrespondent i Madrid. I politiske kretser blir det opplyst at regjeringssom- dannelsen kommer til å gjenspeile den politiske kurs som Franco trakk opp i Cortes for kort tid siden. Han la der sær- lig vekt på å utvikle vennska- pet med de sør- og mellom- amerikanske landene og De forente stater.»

Hvor meget sannhet det er i dette telegram, er det vanskelig å ha noen formening om. Det vi med sikkerhet vet, er at allerede i 1948 kunne en spore forandringer i U.S.A.s holdning overfor Spania. Tilnærmelsen mellom disse to land begynte med et hemmelig møte som noen ameri- kanske generaler avla i Madrid. Og i slutten av 1948 kom det en offisiell redegjørelse fra ameri- kansk hold om disse møter. I denne forbindelse ble det uttalt, at USA ønsket den «intimeste for- bindelse mellom USA og den spanske forsvarsmakt».

For ganske kort tid siden fikk vi så kjennskap til sluttresultatet av disse forhandlinger — idet el Caudillo forklarer at «Spanias hjerte taler for Argentina, men dens hjerne for USA».

Etter dette har en lov til å slutte seg til den tanke — til tross for Spanias historiske og kulturelle samhörighet med Syd- Amerika — at Spania trekkes mer og mer mot den nordameri- kanske økonomiske og militære maktfaktor.

Virkingen av denne forstands- messige spanske stillingtaken har nå gitt seg tilkjenne på forskjel- lige måter bak Jernteppet. Såle- des kom «Pravda» for noen dager siden med endel sensasjonelle meldinger om det intime mili- tære samarbeide som i dag rår mellom Spania og USA. Og det er godt mulig at «Pravda» for en gangs skyld taler sannhet. Bladet påstår å sitte inne med sikre be- viser om den senere tids utvik- ling i forbindelsen mellom Mad- rid og Washington, og skriver:

«Under ledelse av en sterk militær delegasjon er det i to år pågått en intens moderni- sering og utbygging av mange spanske hamner. Dette arbeide er etter spanske beregninger anslått til å ville koste 4 171 180 000 pesetas. Denne sum er 21 ganger større enn budsjettene for offentlige ar- beider, skoler, jordbruk, handel og industri tilsammen.

«I tillegg i tillegg er i «Graphia» mener man i offisielle kretser i Madrid, at Spania skal brukes som Vestmaktens bru- kede, og at hamnene Cadiz, Vigo, Hulla, Coruna, Ferrol, Santander, Bilbao og Pasajes ved Atlanterhavskysten og Ma-

laga, Cartagena, Alicante, Va- lencia og Barcelona ved Mid- delhavet skal forvandles til for- syningsbaser for den ameri- kanske arme og flåte. På øya Menorca skal hamnen Maon overlates til amerikanerne som flåtebasis. Arbeidet med å byg- ge ut Bata i Spansk-Guinea og Santa Isabel på Fernando Po i Vest-Afrika til flåte- og fly- baser ble påbegynt for 2 år siden.

Falangistbladet «Arriba» be- krefter at hamnen Puerto de la Luz på Kanariøyene skal ut- bygges til den beste hamn i denne sektor av Atlanterhavet. Og dette arbeide er beregnet å koste 230 millioner pesetas. I nærheten av Puerto de la Luz har Franco stillet et land- område på en million kvadrat- meter til U.S.A.s disposisjon for anlegg av fly- og ubåt- baser.»

Pravda vet også å berette at øverstbefalende for den ameri- kanske Middelhavsflåte, admiral Sherman, etter et besøk i Madrid i februar 1948 satte i gang en omfattende modernisering av den spanske flåte. Det er amerikanske teknikere som utfører arbei- det, og de bruker amerikansk materiell. Det amerikanske fly- våpen har også sikret seg 70 nye flyplasser i Spania, på Balearene, Kanariøyene, Marokko og spansk Vest-Afrika.

Amerikanerne har også satt i gang en omfattende utbygging av de spanske oljeraffinerier. Prav- da opplyser videre ifølge en spansk radiomelding, at over 6 milliarder pesos skal brukes til

utbygging av det spanske jern- banenett. Og at alt materiale skal leveres fra U.S.A.

Og så kommer det sovjetrus- siske blad med den mest sensa- sjonelle melding:

«Men de amerikanske im- perialister nøyer seg ikke med dette. De har også ført til Spania den i Vest-Tyskland de- monterte rustningsindustri. Bl. a. Messerschmitt, Opel, Junkers, Baumann, Mauser o.s.v. Og tusener av spesial- ister fra Hitlers arme brukes her. 20 spanske divisjoner er utrustet med tyske Tigertanks. Over 50.000 nazisoldater finnes allerede i den spanske arme. Dessuten ble det for kort tid siden sendt avdelinger av pol- ske fascistiske fra general Anders arme til Spania.

I U.S.A. deltar hundrevis av spanske offiserer i spesial- kurser. Og Spania oversvøm- mes av amerikanske militære. Den spanske armee er fullstend- dig underlagt U.S.A.s general- stab.»

Selv om bare en brøkdelen av disse opplysninger er i overens- stemmelse med sannheten — er det nok til å sette den vest- demokratiske propaganda mot Franco-Spania i et underlig lys. Og vi finner derfor det er på sin plass å offentliggjøre dette, slik at iallfall våre lesere skal være orientert om hva som egentlig foregår, og derved kan bli i stand til å bedømme den virksomhet som den norske dagspresse, til- hørende de forskjellige partier, driver.

Skadebot

Mannen som led på kropp og sjel

Justisnemnda i Stortinget går imot Justisdepartementet i spørsmålet om skadebot til Harry Hagemann. Departemen- tet ville ikke yte noen skadebot, mens nemnda foreslår ytt 4000 kroner.

Hagemann satt fengslet fra frigjøringen til 11. oktober 1946. Han ble senere dømt til ett års fengsel, som ble ansett som so- net i varetekt. Saka ble tatt opp igjen, og i fjor sommer ble han enstemmig frikjent av lag- mannretten. På forhånd hadde statsadvokaten fått en erklær- ing fra Hagemanns forsvarer om at han ikke ville kreve skadebot.

Nemnda finner ikke å kunne legge vekt på en erklæring som er gitt under slike forhold. Av- gjørende må det være om Hage- mann satt unødig lenge i vare- tekt, og aktor i saken har uttalt at det på etter måten kort tid kunne vært slått fast at Hage- mann ikke var skyldig i an- giveri. Påtalemakten kunne hel- ler ikke uten videre se bort fra at Hagemann ble arrestert av tyskerne alt i november 1940,

noe som måtte ha en bestemt grunn. Det kan ikke være tvil om at Hagemann har lidd både på kropp og sjel under det lan- ge fengselsoppholdet etter «fri- gjøringen».

Vi har heretter ovenstående fra dagspressen. Det for øfter om en ganske alvorlig avkløpsing av justisministeren, som er blind i sitt hat mot alle, som ikke fulgte ham til det bombevikre rom i London. Men det er en sak for seg. Det, som vi vil henlede opp- merkksomheten på, er de siste lin- jer i meddelelsen, det at Hage- mann har lidd både på sjel og legeme under det lange fengsels- opphold etter «frigjøringen».

Vi tror nok at alvorenheten er enig med justisnemnda i dens ut- talelse. Men hva sier den så om de tusener, som først satt i åre- vis i de politiske fengsler uten dom, halvsultet under primitive hus- og sanitærforhold, var un- dergitt terror og psykisk press, mens deres familier utenfor pig- tråden led under isfrontens og presteskapets forfølgelse? Her har vi forskjellen på dem som

Fru Liv Imerlund og hennes to barn reist til Mexico

Liv Imerlund, forfatteren Per Imer- lunds hustru, reiste for noen dager siden med sine to barn til Mexico.

Hennes svigerfar som er forretnings- mann og bosittende i Mexico har i lengere tid arbeidet for å få henne og barna over, men først nå har det lyktes.

Da det er de eneste han nå har igjen av sine nærmeste, idet sønnen Per som kjent falt som frontkjemper, er vi sikker på at fru Liv og hennes to prektige barn vil få et godt hjem hos bestefaren.

Selvsagt er det sårt å forlate Norge og alle vennene, sa fru Imerlund under en samtale vi hadde med henne før hun reiste, men hva skal vi gjøre her. Jeg har en tid drevet som bonde, men nå orker jeg ikke mere. For meg er ikke denne reise så avskrekkende, jeg har vært i Mexico før. Det var lenge før den onde tid satte inn. Min mann og jeg startet da en farm for geitehold, og vi hadde den gang, planer om å drive med geiteosteksport til USA. Til å begynne med gikk det bra, men en dag slo lynet ned og drepte alle geit- ene våre — omlag 70 stykker. Etter dette eventyret reiste vi hjem. Og nå reiser jeg ut på nytt igjen for å prøve lykken. Om jeg nå kommer hjem igjen vet jeg ikke. Vær så venn- lig og hilse alle venner og kjente fra oss, sier fru Imerlund til slutt.

Nytt nr. av «Vartegn»

Fanebust og Einarsons meget gode og aktuelle tidsskrift Vartegn er nå kommet med sitt tredje nr., og kan kjøpes i alle kiosker.

Etter en flyktig gjennomlesning tror vi trygt å kunne si at dette nr. av Vartegn er det beste som hittil er utgitt.

Det byr på en masse godt stoff og mange fornyelige tegninger som på en treffende måte vet å sette dagens aktuelle problemer i det rette lys.

Kjøp Vartegn, og vi garanterer Dem en opploftende stund og meget til ettertanke.

tyskerne internerte under okku- pasjonen og på NS-folkene. De satt i de selvsamme leirene, og A-partiets bødler brukte og del- vis bruker tyskerne system og deres nedslitte hus og klær, men de såkalte «gode nordmenn» — mange av Gulostens senere ven- ner — var hele tiden ombølgget av sympati fra hele landet, og deres familier ble hjulpet på alle måter — bl. a. av NSH (Nasjonal Samlings Hjelpeorganisasjon).

Fremdeles sitter omkring 1200 kvinner og menn i de politiske fangeleirer. De lider både på kropp og sjel og alle blir merket for livet. Men det vil ikke A- regjeringen høre noe om, og de høyeste herrer synes helst å ville glemme nøden og elendigheten. Hagemann var ikke NS. Han får sin rett og erstatning. Men de politiske fanger har ikke engang — som de løslatte kriminelle fan- ger — den såkalte fangehjelp å ty til. Pestesnakket om hjelp er etter alt det vi vet uten realitet. Pariakasten er en realitet og kan bli et problem.

Tømmerhuggere

Jeg trenger 2 øvde tømmerhuggere. God fortjeneste. Losji på gården. — Skriv eller ring omgående til

O. K. OPSAHL

Gulsvik p. o. telefonsentral og jernb.st.

Gårdskar

En mann som er vant med gårdsarbeide får plass på gård 20 km fra Trondheim.

Lønnskrav og mulige attester sendes

Anders Skogstad, Spongald.

En kvinne

som er vant med landsstell og villig til å arbeide på gård med 5 melkekyr, får plass på liten fjellgård ved Annjansjøen.

Henv. med lønnskrav til

Ole Westholm, Gråviken, Kallsedet, Sverige — eller
R. Skjerve, Ronglan st.

«For at ikke» —

Forts. fra side 3.

«Fire år er gått siden frigjøringen. Det har gått fire år da vi hele tiden har visst at neste krig truer. Hvis det på ny går galt med Norge så skal en i framtiden komme til å stå helt uforstående overfor det faktum at da fire år var gått så kunne Norge stille en tiendedel av sine kampdyktige menn til kamp for nasjonens liv. Historien vil sikkert komme til å ha vanskelig for å finne en forklaring på at vi som nettopp har måttet bote så hårdt for vår lettsindighet i den nettopp avsluttede krig, dyrker den samme lettsindighet fremdeles.»

Dette utplukk av sitater fra Langelands bok gir et bilde av en alvorlig manns inntrengende tale til hele folket. Han har hatt mot til å trosse politistatens jakt-hunder og har tatt alle de ubehageligheter som følger med å gå Roma midt imot. Vi takker ham for det og rår alle, som vil gjøre seg opp en begrunnet mening om alle disse brennende spørsmål, til å lese boken — først en gang for oversiktens skyld og så en og to ganger til for å få med detaljene. Det er nemlig en mangesidig bok, som vil leve i framtiden, tross all fortidse fra makthavernes og den målbundne presses side. Men vi savner i all dens rikdom svar på ett problem: Hva skal vi gjøre, hvis landet blir okkupert og våre makthavere ennå en gang stikker halen mellom bena og flykter. Her har vi ingen direktiver. Det er lett nok å si: Kjemp og dø. Men noen kommer til å leve igjen og heller ikke alle de kan dra på skauen. Selv Mil.org. var avhengig av at noen ble på sin post og levet livet videre som alminnelige mennesker, slik at de som tok del i undergrunnskampen kunne skjule seg i massene. Dette problem har vi reist gang på gang, og ingen må tro at det vil lykkes rømlingene ennå en gang å komme hjem for gjennom sin forfølgelse å få mannen i gaten til å glemme deres egne synder. Vi har nemlig lært av bitter erfaring, og den skal våre barn og barnebarn bære videre.

Nyhet!

Olaf Klausen:

PUSJKINS LIV OG DØD

nettopp utkommet. Fåes hos bokhandlerne og i kioskene.

Pris kr. 1,25.

ARBEIDER

til sagbruk nær Drammen søkes. Leilighet 2 vær. kjøkken følger. Bill. mrk. «Før jo heller nr. 132».

EN VANT GARDSKAR

får arbeide straks. — Henv. med lønnskrav til

John Skjerve, Ronglan st.

Bekjentskap.

Frontkjemper, 26 år, høy og kraftig, ønsker bekjentskap med ung pike som vil være med på fjellet i sommerferien.

Svar med foto sendes bill. mrk. «Sommerferien 1949», nr. 151.

B Ø K E R

som kan bestilles i «8. Mai»:

Birger Kvitting: «Angrer du ikke?»
Pris kr. 10.—

Bjørn Vardås: «De utstøtte»
Pris kr. 8.—

Bjørn Vardås: «Hvorfor ble det ikke riksrett?» — Pris kr. 3.50.

P. Harsem: «Utrolig men sant»,
2. opplag. — Pris kr. 10.—

P. Harsem: «Utrolig men sant»,
tillegg til 1. opplag. Pris kr. 3.—

Rektor Lødrup: «Lærereksjonens sanne bakgrunn». Pris kr. 4.—

Justus Lex: «Var Norge faktisk og rettslig i krig etter 10. juni 1940?»
Pris kr. 4.50.

Vebjørn Stegner: «Fakta omkring 9. april og deretter», 3. oppl.
Pris kr. 3.—

O. H. Langeland: «Forat I ikke skal dømmes». — Pris kr. 12.50.

Marta Steinsvik: «De hvite ravnens broderskap». — Pris kr. 6.50.

Marta Steinsvik: «Frimodige yringer»
3. opplag. — Pris kr. 5.—

N. Vikdal: «Det friske ord i en fri presse». — Pris kr. 4.—

NB. Porto kommer i tillegg til disse priser.

«8. Mai»

Boks 41 — Kristiansund N.

Arkivgrarsking.

Tidligere NS-mann og mangeårig assistent ved Statsarkivet i Trondheim, påtar seg undersøkelser i Statsarkivet om slekter og gårder fra Møre, Trøndelag og Nord-Norge. — Bill. mrk. nr. 134.

Reisende agent eller selger

som har forbindelser blant rutebileiere, lastebileiere, gårdbrukere, verksteder og lignende bedrifter, søkes for salg av første klasse amerikansk automobilolje. Gjerne tidl. NS. God provisjon. Opplysninger i b. m. «Utmerket agentur», nr. 133.

HUSHJELP.

Til familie på Bygdø v/ Oslo (2 voksne og 2 barn) søkes yngre hushjelp. Må kunne arbeide selvstendig og ha kjennskap til matlagning. For rette vedkommende kan gode betingelser påregnes. Ekspedisjonen anviser.

Gudbrandsdalsgris tilsalgs.

Kjøp Deres gris direkte fra produsent. Kjøp av meg. Har gris til enhver tid. God rase.

Erling Soglo, post og tlf. Skjåk.

Dugelig mann

som kan betjene valseklyvsag og 5 kutters høvel med planbox, søkes. Helst også vant med oppsetting av sagblader og høvelstålslipning. Hybel kan skaffes.

Bill. mrk. «God stilling i by», nr. 81/139.

I v. og kjøkken

ledig til den som vil påta seg stellet av 12 melkekyr og noen ungdyr. Moderne fjøs, med melkemaskine. Søknader med lønnskrav til

Wollert W. Krohn, Arø gård, Molde.

Lærer

41 år, middels høy, lærereks., ca. 18 års tjeneste i folkeskolen, erfaring i undervisning av ordblinde og evneveike flere språkkurser, (engelsk, tysk, spansk), omfattende psykologiske studier, Statens sløyd- og tegnelærerskole (1 år), øvelse i kustsmiing med sveising og skjæring (acetylen), kurs i tegning og oljemaling, tegneøvinger ved Statens Kunstakademi, kurs ved Statens Gymnastikkskole, kurs i bokholderi, sertifikat, — søker stilling, fortrinnsvis ved privat undervisningsanstalt. Gode attester for bl. a. 2 års lærervirksomhet etter krigen. NS-dom sonet.

Bill. mrk. «Kraft», nr. 150, i eksp.

OPPLAG

av god, lett selgelig bok ønskes solgt til en som vil tjene litt ekstra i høst- og vintermånedene.
Bill. merk. «Rim. pris» nr. 141.

FORBINDELSE

ønskes m. folk som er interessert i litt bifortj. ved å oppta bestillinger på trykksaker hos håndverkere, gardbrukere o. l.
Bill. merk. nr. 140.

HYBEL

ø. leiet i Oslo av studerende. Bill. mrk. «1746». Sendes Vestfold Annonse-Eksped. Tønsberg.

EDRUELIG OG PALITELIG MANN

vant med bygnings-, maler-, gårds- og skogsarbeide, søker arbeide fra 20. aug. f.k., gjerne hvor der er adg. til skogsarbeide om vinteren.

Henv. Hans H. Hamran, Sandøyra i Balsfjord, Troms.

FRUKTGROSSISTER!

Detaljist i Nord-Norge ønsker forbindelse med fruktgrossister til kommende salgsperiode.
Bill. merk. nr. 142.

HALLO!

Bonde, NS, 32 år, natur- og arbeidsglad, med forståelse av det forkastelege i å sjå for ein-sidig på materiell nytte, vere kortsynt, egoistisk og nyttesjuk, ynskjer brevveksle for å bli kjend med frisk, oppvakt, interessert gjente.

B.m. «Agronom nr. 149».

HAREHUNDE

Fine svenske støvere av landets fineste rase, utmerket også til revejakt, selges rimelig.

Engb. Langdegård, Etna st., Valdres.

BEKJENTSKAP.

Hvor finnes en kjekk og grei landsgjente på 20—25 år som vil brevveksle med en bondegutt, tidl. NS.

Bill. mrk. «Foto nr. 136».

Landsjente.

Odelsgutt, 38 år, skilt, tidl. N.S. ønsker bekjent skap med solid landsgjente. Eksp. anv.

HUSHOLDERSKE.

Enkemann søker husholderske i 30 årene. Lett hus. Ikke fjøs. Bill. mrk. 129 snarest.

AVERTER



ABONNER

Fra vår utenlandspost - -

USA innstilt på krig.

I en interessant artikkel i «Morgon-Tidningen»: «Betyr USA.s utenrikspolitikk krig?» skriver Åke Sandler blant annet:

«Atlantehavsalliansen som er den første militærallianse Amerika har sluttet seg til — er ingen «papirallianse», men en allianse med «tenner» i. Den kan bite fra seg om det behøves. Det er mulig at enkelte medlemsstater sluttet seg til uten å forstå eller å ha satt seg inn i alliansens krigerske karakter. Sverige er den eneste stat som ble innbudt — og som har tolket paktens innhold rett. Noen av de stater som nå er tilsluttet, har ganske sikkert sagt nei, hvis de da hadde forstått i hvilken utstrekning de nå har bunnet seg. Ufullstendig kjennskap til Amerikas sanne hensikter forledet disse land til å forhaste seg. Uten at de selv vet det — deltar disse land i dag i et gigantisk hasardspill. De har kastet sitt lodd, men som kjent — alle nummer kommer ikke ut med gevinst. Krig er alltid hasardspill. Og en atomkrig kan slutte, uten at det er noen igjen til å innkassere gevinsten.

Men store verdier står på spill. Bl. a. de menneskelige friheter og rettigheter. Og de som kaster terningen anser det vel slik at risikoen er verd å ta.

Hvor meget man enn kan innvende mot den amerikanske politikken, en ting kan man iallfall være enig om: Den er seg bevisst sitt mål.

I Washington er man innstilt på krig», slutter forfatteren.

Hjelpen fra USA.

I følge «New Statesman» viser det seg at de amerikanske våpenleveranser til Tyrkia begynner å få karakteren av skandale.

Etter at de amerikanske jagerfly ble satt inn i det tyrkiske flyvåpen, har det funnet sted omlag 40 flyulykker pr. måned. På grunn av alle disse ulykker har den ansvarlige ledelse for det tyrkiske flyvåpen gitt ordre om at de amerikanske maskiner ikke skal brukes.

Den tyrkiske marine er like hårdt rammet av den amerikanske «hjelp». Av 8 minesvepere som Tyrkia har fått fra USA er 5 stykker helt ubrukbare. Diesel-motorene er helt utslitte, og leveransene av reservedeler er mangelfull, og Tyrkia har derfor vært nødt til å kjøpe reservedeler for dollar fra private amerikanske firmaer. (Det var vel også hensikten.) De moderne apparater som er nødvendig ombord i slike båter var også fjernet.

Slik arter altså i virkeligheten den amerikanske trygghets-garantien seg.

Sannheten om Katyn.

kommer nå fram i den svenske presse. Således skriver den sosialdemokratiske avisen «Örebro-Kuriren» bl. a.:

«Så kom den store prosessen i Nürnberg, der nazismens pamper skulle svare for sine små og store synder. Der skulle også Katyn-morderne bli stilt ansikt til ansikt med sine gjerninger og få sin dom. Men på dette punkt tiet man. Saken ble nok tatt opp, men etter å ha drevet på litt ble hele prosessen innstilt. Dette var selvfølgelig meget opplysende. En kan tenke seg til hva slags opplysninger som kom fram. Hadde det materiale som ble lagt fram pekt mot nazistene — hadde nok ikke saken blitt henlagt. Da

hadde man tatt fram noen syndebukker og hengt dem. Det ble altså ganske tidlig klart for Nürnberg-domstolen at det var en kommunistisk-russisk ugjerning som her var gjort og oppdaget. Man har altså i Nürnberg oppdaget et mord, men lagt bort saken mot moderne for ikke å «forstyrre freden».

Man bør legge merke til at morderne i Katyn ikke ble begått under krigen, men etter alt å dømme etter det tyske angrepet på Sovjet-Unionen, da Polen ble Russlands allierte i krigen. Det var altså allierte offiserer Stalin lot skyte. Når general Anders spurte etter de forsvundne offiserer — svarte Stalin at de befant seg i Manchuriet. Der var de imidlertid ikke. De lå døde i den polske eller russiske jord, som skjuler så mange ulykkelige offer for det barbari, som nå presenteres som uttrykk for det mest perfekte demokrati som finnes.»

Dette «demokrati» ville til og med den borgerlige presse med Dagbladet i spissen i 1945 gjøre det norske folk delaktig i.

En jubileumshilsen.

100 års dagen for den danske grunnlov ble den 5. juni feiret med stor pomp og prakt. Men ikke alle dansker fant å kunne feire grunnlovsdagen på samme måte som maktøverne. Og disse menn og kvinner samlet seg derfor til et møte og vedtok følgende henvendelse til regjeringen:

Til Rigsdagens Præsidium!

100 danske Kvinder og Mænd fra Landets forskjellige Egne, der enten slet ikke eller direkte eller indirekte, har været Ofre for de i Historien enestaaende politiske Partisanlove af Maj 1945 og Juni 1946, forsamlet til Møde i København den 29. Maj 1949, har eenstemmigt vedtaget at sende følgende Henvendelse til Rigsdagens Præsidium paa Grundlovens 100 Aars Jubilæumsdag:

Paa Titusinder af danske Borgeres Vegne nedlægger vi den skarpeste protest mod den grundlovsstridende politiske Terror, som fra den 5. Maj 1945 er udøvet mod Titusinder af danske Borgere for deres politiske Overbevisning, eller fordi de under Besættelsen rettede sig efter de ansvarlige Myndigheders Anvisninger og Opraab til Befolkningen.

Vi forventer øjeblikkelig Standsning af Henrettelser efter Love med tilbagevirkende Kraft, og henviser i denne Forbindelse til, at Danmark i F.N. har stemt Ja til de umistelige Menneskerettigheder.

Vi forventer, at Rigsdagen øjeblikkelig — uden Persons Anseelse — beordrer Retsforfølgning efter den borgerlige Straffelov mod de Personer og Myndigheder, der har Ansvar for de grusomme Mishandlinger, Tortur, Røveri og Mord, som efter den 5. Maj 1945 er begaaet mod værgeløse politiske Fanger, saavel udenfor som i danske Fængsler og Koncentrationslejre.

Vi forventer omgaaende Amnesti, fuld Æresoprejsning og Erstatning til alle Ofrene for disse uhørte politiske Gjerninger.

Derfor opfordrer vi Danmarks Regering og Rigsdag til senest i Sommersamlingen i Juni d. A., at føre ovenstaaende Retfærdighedskrav ud i Livet, saaledes at der omsider kan skabes Enighed, Fred og Fordragselighed indenfor vort Folk. Først derved vil Grundlovsjubilæet kunne fejres.

Mødets Dirigent,
Poul C. Rasmussen,
Arkitekt.

Fhv. Kreditforeningsdirektør.

Statsmannstauke ombord på «Glasgow»

«Koss vi kvar for seg skulle livberge oss - -»

Det må være et forferdende ansvar som hviler på den tidligere utenriksminister Halvdan Koht's skuldre. I sin bok «Fra skanse til skanse» søker han som historiker å rettfærdiggjøre seg, men det er lite av statsmannens tanker som beskjefriger ham, da han flykter fra Tromsø ombord på det engelske krigsskip «Glasgow» for å nå fram til England og dermed redde sitt eget skinn. Vi gjengir her et avsnitt av boken (105—106). Det er nådeløst avslørende og trenger for så vidt ingen kommentar. Men de titusener NS-folk som ved sin innsats reddet landet fra sult og nød, synes vel, at Halvdan Koht heller burde ha valgt revolveren enn pennen, når han skulde forsøke å redde sitt rykte for etterslekten. —

Så gir vi Halvdan Koht ordet:

«Vi kjende oss fattige og eintege, Ljungberg og eg, da vi sto aleine etter på «Glasgow». Den oppgáva som var lagt på oss,

En farlig mann

Forts. fra 1. side.

han i 1944 pr. brev ble true t på livet om han lot det sive ut at det var en norsk motstandsgruppe som var ansvarlig for Aula-brannen. Prof. Solberg var motstander av Schjelderups desperadolinjé.

Herr Hoel ble dømt — enda han vernet om Universitetets interesser så langt det var gjørlig under de omstendigheter som rådde. Han kan ta sin dom med godt samvit. Men opphavsmennene til Aula-brannen er ikke blitt dømt — i all fall ikke ennå. Godt samvit kan de ikke ha når de tenker på følgene av brannen. Det er ikke Hoel som har flere studenters liv og helse på samvitet.

H. Frøystad.

Er vi blitt et folk av hyener.

uten forsoning og uten tilgivelse? — spør Benjamin Vogt i en artikkel i Verdens Gang for 18. mai. Det synes meg som herr Vogt har stillet den riktige diagnose over det norske folks mentale tilstand, og dette gleder meg virkelig. Er diagnosen først stillet, så var der vel kanskje håp om at forholdene skulle bedre seg. Foranledningen til herr Vogts artikkel er at han har hjulpet to kvinner som har vært NS, til kirken, da disse kvinner ikke kunne få bil.

synes så altfor stor. Vi skulle ut og søke hjelp og frelse for Noreg, og kva representerte vi så? Ei regjering på røming, utan styringsmakt, utan hærmakt. Om ho kunne halde seg ei stund langt nordpå, kunne det gje ho ei von om å vinne att landet? Vi hadde samla vonene våre om å ta att Trondheim, og det var noko av det siste Nygaardsvold sa til oss før vi skildes, att gav dei allierte opp striden for Trondheim, så hadde vi berre to ting å velja imellom: anten måtte vi gje opp heile striden vår og gjera forlik med Tyskland (men det ville me vel snaut få) eller så fekk vi røme landet og berre halde oppe ei namn-regjering utanlands. Vi hadde jamvel teki til å tala om koss vi kvar for seg skulle livberge oss om vi alle var nøydde til å freiste livet utan for landet. Dei yngre i regjeringa kunne vel alltid finne noko arbeid, og eg som var den eldste, rekna med at kanskje eg kunne koma i universitetsteneste i Amerika. Vandast ville det bli for den nest-eldste, Nygaardsvold, som no var over seksti år, — «eg er for gamal til å gå på brygga no», sa han. Det einaste var om England framleis ville godkjenne oss som regjering, da kunne vi nytte det gullet som no var med på «Glasgow» og skulle bli deponert i Bank of England. Vi våga enda ikkje tru på at ei norsk regjering utanlands kunne bli ei makt».

Brann i rosenes leir

I følge dagspressen ser det ut til at den store fordragelighet og samhörighet mellom de aller «beste» nordmenn er i ferd med å ta en for døtten uønsket vending.

De store gutta er røket i tottene på hverandre, og om ikke lenge kan en vente en meget interessant injuriersak mellom professor Harald Schjelderup og professor Halvor Solberg.

Det er Schjelderup som har anmeldt Solberg til riksadvokaten for injurierende uttalelser i rettssaken mot professor Adolf Hoel.

Det er mulig at dette er begynnelsen, men sikkert ikke slutten, på det store oppgjør som før eller senere måtte komme mellom de selvbestaltede «krigere».

Men hva sier herr Vogt til alle de tilfeller, hvor ulykkelige NS-medlemmer er nektet tatt opp på arbeidsplassen, og i sin fortvilelse har tatt sitt liv? Det er dessverre ikke så få. Allikevel takker jeg herr Vogt for hans frie ord, «Hyener uten tilgivelse og forsoning....». Det har vi vel fått erfart i disse år etter frigjøringen.

O. E.